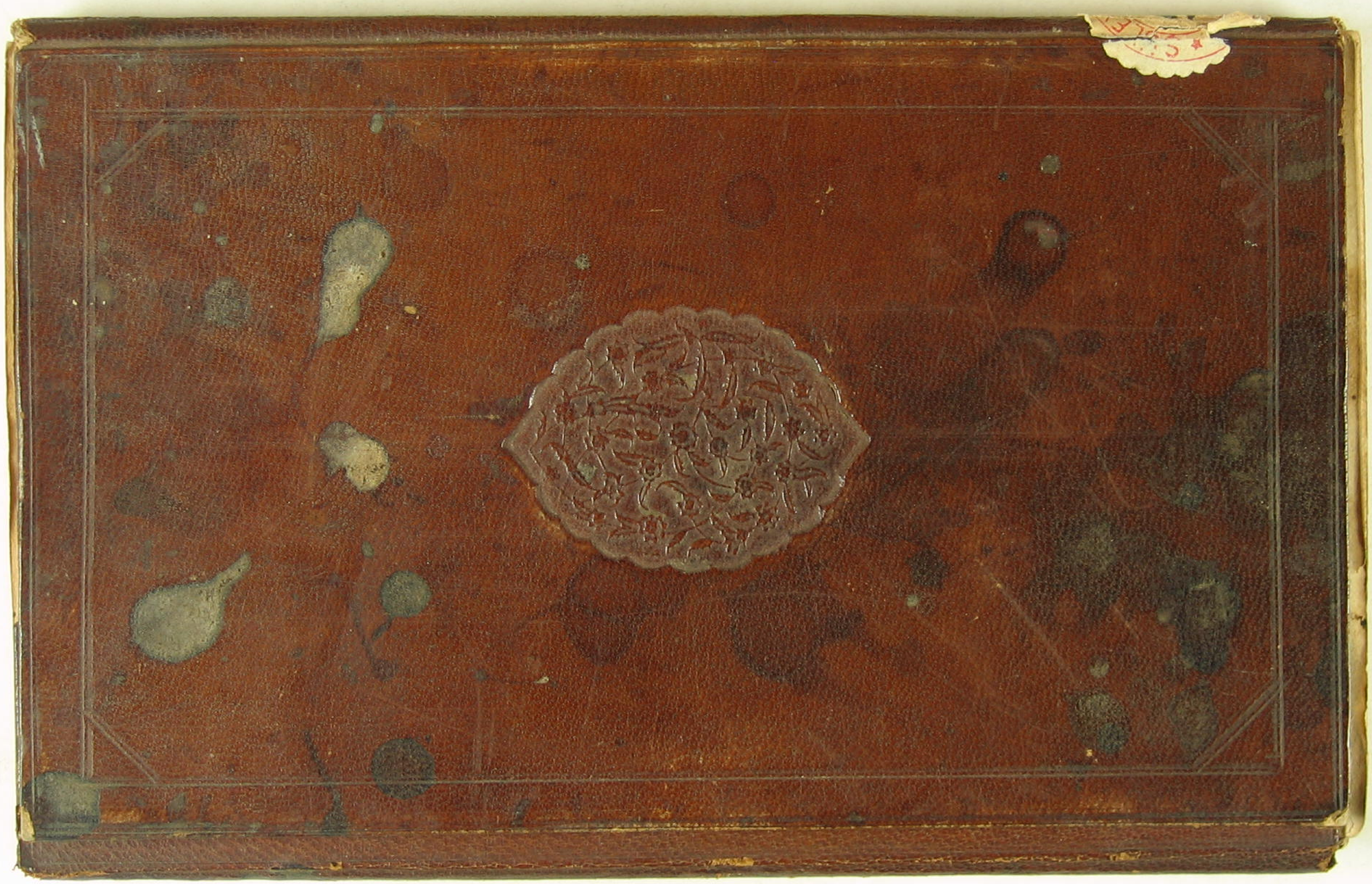

كتاب ميزان الحق لكاتب چلبي

١٥

صاحبها

الملك لله دخل في حفظ عبده الحاجي بشير آغاى دار السعادة الشريفة لتشار وخمسين ومائة ألف

صاحب حاج بشير اغاء دار السعاد

هذه النسخة الجليلة والمجلة الجميلة من وقف حضرت مولانا صاحب الخيرات الحسان ساحب ذيل الجود والاحسان منور مصابيح المقاصد بانوار العناية مفتح معاقد المراصد بمفتاح الكفاية جامع محاسن العلم والعمل حاير مجامع البر الاكمل الا وهو اغاء دار السعادة الحاج بشير وقفه للبحر المديد والبر الكثير من هو على كل شئ قدير حرره الفقير اليه سبحانه وتعالى محمد امين المفتش باوقاف الحرمين المحترمين

عفي له

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذی جعل العقل حجته فی خلقه
وايد الشرع به فيما يفرق بين الباطل والحق
والصلوة والسلام علی محمد المبعوث
بالنقل المعجز الفاصل والعقل الكامل •
وبعد اول آفرينشدن برو ميان ارباب
دا... ده عقل ايله توأمان • ومعقول ومنقول
ف... برهان ايدوكی مسلم ومعارج يقينيه
...سلك برهان مدارج ومسلم اولمغله
...ث ونظر واديلرندن • معقول عليه

جمهور مرجع اليه هر اسوردر بو بعض ناس
وسواس خناس اغواسيله طريق برهانی
قيوب جهل وحماقتدن ظنيات ووهميات ايله
برهانه معارضه قصدين ايدوب بر قاچ
مسئله ده نزاع وتعصب باطل مرضنه
مبتلا اولوب سلفدن كچن تعصب چكنلر كبی
بو ارباب حماقتك باطل جدالری قتاله
مؤدی اولمغه آز قالمشيدی اكا بناءً
نزاع اولان مسئله لرده طريق برهانی
ايچون بر ايكی سطر تسويد اولنوب اسمنه
ميزان الحق السنة الخلق دينلدی تا كه •
عامهٔ نزاع وجدال ماده سی ندر ونه معقوله
ثمره يی منتج اولور بيله لر • وحماقت واديلرندن
دونوب قوری غوغادن فارغ اوله لر •
پس بو مختصر بر مقدمه ونيجه مباحث

اوزره مرتبدر **مقدمه** علوم عقليه
لزومى بياننده در. طالب حقه معلوم
اوله كه علم بشر متعلق موجود كرك معدوم
مجهول مطلقدر. اول جانبنه ذهن توجه
ايلمز موجود دخى مطلق ماده دن مستغنى
اولورسه اول مقوله اموره متعلق مباحثه
علم الهى ديرلر فروعى چوقدر. باحثى يا حكيم
يا متكلمدر. وموجود ذهنده ماده دن
مستغنى خارجده ماده يه محتاج اولورسه
اكه متعلق مباحثه يه علم رياضى ديرلر.
اصولى درت قسمدر عدد وهيئت وهندسه
وموسيقى فنلرى وهر برينك نيجه فروعى
واردر. وموجود هم خارجده وهم ذهنده
مطلق ماده يه محتاج اولسه اول مقوله
امور مباحثه يه علم طبيعى ديرلر. بو علمك

دخى فروعى چوقدر. وبو جمله حكمت نظريه اقساميدر
بر قسمى دخى عمله متعلق اولمغله اكا حكمت عمليه وعلم
اخلاق ديرلر. پس جمله علوم عقليه وعلوم نظريه
وعمليه بو اقسامدن خارج دكلدر. وبونلرده
فكر ونظر طريقيله بحث اولنوب فكرده خطادن
عصمت مصلحتى ايچون قانون استدلال ونظرى
تدوين ايدوب نامنه علم ميزان وعلم منطق ديرلر
ميزان ومعيار علومدر علامه سيد شريف
جرجانى قولنجه بر عالم علمنى بو وزن معيار ايله
عيار ايلميه آنك علمنه اعتماد واعتبار يوقدر
اول اجلدن اكثر محققين وجوبنه ذاهب اولديلر
وعلم منطق بالذات دكل مقاصدى تحصيله وسيله
وآلتدر. مبدا فطرتدن برو طوايف وامم
بيننده قرارداده علوم ضروريه وحقيقيه
وبرهانيه بو ذكر اولنان حقايق اشيا علميدر

کتب منزله و علوم شرعیه مباحثی علوم مذکوره
مباحثی و مسائلی ایله اکثر موادده اجتماع و اتفاق
ایدوب مواد متعدده ده افتراق واقع اولمشدر.
اهل اولماده لری بلورلر امّا علوم شرعیه که
بو عصرده مراد علوم اسلامیه در خالی دکل
یا مقصود بالذات اوله یا انی تحصیله وسیله
اوله وسیله یه علوم آلیه و علوم ادبیه
دیرلر و علوم عربیه دیرلر. زیرا مقصود
بالذات دکلدر و آداب درس بالذات
و آداب نفس بالواسطه اکه موقوفدر.
و الفاظ عربیه دن بحث ایدر بونک
اقسامی موضوعات کتابلرنده یازلدوغی
کبی اون ایکی اولمق مشهوردر مقصود
بالذات دخی موضوعاتی ایله بری برندن
تمیز اولنوب موضوعی کلام الله ایسه علم تفسیر

وعلم

و علم قرائتدر. فروعی ایله کلام رسول الله ایسه علم
حدیثدر فروعی ایله ایکیسندن و انلره راجع
اموردن مستنبط اولوب صرف اعتقاده متعلق
ایسه علم کلامدر. نهایت متأخرین مباحث حکمیه‌یی
بر علمه خلط ایلدیلر علامه سعد الدین شرح
مقاصدده جون مضیقدن انکله فرجه بولدیغیچون
دیمشدر. و اکر صرف اعتقاد اولمیوب عمله متعلق
اولسه اصول و فروعی و سائرکه متفرع ترغیب
و ترهیب علملریدر. سابقا مذکور اولدیغی اوزره
علوم عقلیه و علوم حکمیه‌یی بو علملرده داخل
ایلمشدر. اول علملردن بی بهره اولان بو علملره
دخی تمام واقف اولمز. بونلر نصکره خلق اراسنده
شایع اولان انکار اصلنه کلالم صدر اسلامده
صحابهٔ کرام حضرت پیغمبر علیه السلامدن اخذ و روایت
ایلدکلری کتاب و سنته تشبث ایدوب قواعد اسلامیه

رسوخ و استحكام بولمدن غیری علملره شغلی
نحو بر ایتمدیلر. بلکه منع بابنده عظیم شدتلر
کوستردیلر. حتی حضرت عمر رضی الله عنه مصر و
اسکندریه فتحنده بیجه بیك جلد بولنان
کتابلری یاقدردی. زیرا اویله اولمسه خلق کتاب الله
و سنت رسول اللهه مشغول اولمزلردی و قواعد
اسلامیه بو مرتبه رسوخ و استحکام بولمزلردی.
صدر اولده انلر اول مصلحتی کوردیلر. صدر ثانی
و ثالثده تابعین رضوان الله علیهم اجمعین.
راویلر روایتنی تدوین ایدوب اصول و فروع
قاعده سی اوزره ادله شرعیه دن احکام الهیه یی
استنباط ایدوب یازوب چیزدیلر. علوم اسلامیه
تدوین اولنوب بر طریقله خلل کلمدین مصون
و مضبوط قلندقدن صکره اهل اسلام اکابرلری
کوردیلر که سلفك منعی بو مصلحت ایچون ایدی

محذور

محذور بر طرف قلنوب مصلحت تمام اولدی.
اهل اسلام حقایق اشیا علمنی بلمك مهمدر دیو
بنی امیه و آل عباس عصرلرنده علوم اوائل کتابلرینی
ترجمه ایدوب تعریب ایلدیلر. فطرت سلیمه و عقول
مستقیمه اصحابی هر عصرده انلری اوقیوب
تحصیلدن خالی اولمدیلر. سمت تحریر و تحقیقده
حکمت ایله شریعت بینینی جمع ایدن محققلرك
اثری هر عصرده مشهور و معتبر اولوب رواج
بولدیلر. علمای اسلامیه دن محققین امام
غزالی و امام فخر رازی و علامه عضد الدین
و اتباعی و قاضی بیضاوی و علامه شیرازی
و علامه سعد الدین تفتازانی و سید شریف
جرجانی و انلرك اتباعندن علامه جلال الدین دوانی
و شاکردلری مقام تحقیقده و تدقیقده
واصل اولوب یالکز بر فنده قالمدیلر.

لكن نيجه خالی الذهن كمسنه لر صدر اولدلر برآيی
مصلحت واقع اولان منع روايتلرين كوروب
حجر جامد كبی تقليد محض ايله دكوب قالدی اصلنی
تدبير و ملاحظه ايتمدين ردّ و انكار ايلدی •
فلسفه علملری ديوب ذمّه مبتلا اولدی و يری
كوكی بلمز جاهل ايكن عالم كچندی • اولم ينظروا فی
ملكوت السموات والارض تهديدی قولاغنه
كيرميوب • زمين و افلاكه نظر بقر كبی كوز ايله
بقمغه صاندی دولت عاليهٔ عثمانيه اوايلندن
سلطان سليمان خان زماننه كلنجه حكمت ايله •
شريعت علملرينی جمع ايلين محققلر اشتهارده
ايدی ابو الفتح سلطان محمد خان مدارس ثمانيه
بنا ايدوب قانون اوزره شغل اولنه ديو وقفيه سنده
قيد و حاشيهٔ تجريد و شرح مواقف درسلرين
تعيين بيورمشلردی • صكره كلنلر بو درسلری •

فن

فلسفياتدندر ديو قالديروب هدايه و اكمل درسلری
اوقوتمغی معقول كوردی يالكز اكا اقتصار نامعقول
اولمغله نه فلسفيات قالدی نه هدايه و اكمل قالدی
بو مكله دونمه سوق علمه كساد كلوب اهل انقراضه
قريب اولمغله • بعض كناره ده اكراد ديارنده بريوز قانون
اوزره شغل طالبلرك مبتديلری دونمه كلوب
عظيم طرفه صنا اولديلر انلری كوروب عصرمزده
بعض قوائل حكمت طالبی اولوب فقير دخی اثنای
مدارسده استعداد اصحابی طالبلری سقراط
و افلاطون ترغيب ايتديكی كبی حقايق اشيا علمی
تحصيلنه ترغيب ايدوب بو رساله ده دخی وصيت
وجمله سنه نصيحت ايچون برقاچ مواد ذكر و ايراد
ايلدم • تاكه مطلق علم نامنه اولانی مهما امكن
تحصيله سعی ايده لر • البته بر محلده لازم كلور
علمك ضرری اولمز ذم و انكار اتميه لر • زيرا

برشیء اول نسنه دن حرمانه سببدر مادهٔ
اولی مفتیٔ مهندس ایله غیر مهندس فتواسیدر
برکسنه طولی عرضی عمقی دورت ذراع بر بر حفر ایتمك
آخری سکز اقچه یه استیجار ایلیوب ولدا خی طولی
وعرضی وعمقی ایکی ذراع بر بر حفر ایلدی دورت
اقچه استدی فتوا ایتدردیلر هندسه بلمز مفتی
دورت اقچه حقدر دیدی مفتیٔ مهندس حقی
بر اقچه در دیو فتوا ویردی حقی دخی بودر
مادهٔ ثانیه قاضی مهندس ایله غیر مهندس حکمیدر
برکسنه طول عرضی یوز ذراع اولمق اوزره بر تارلایی
آخره بیع ایلیوب تسلیم محلنده طولی عرضی اللیشر
ذراع ایکی تارلا ویردی اراولرنده نزاع واقع اولدی
برقاضی یه واردیلر که هندسه بلمزدی حقی بودر دیو
حکم ایلدی صکره قاضیٔ مهندسه یولوب دکلندیلر
نصف حقی در دیدی حقی دخی بودر بونلرك

اصلنی

اصلنی بلمك مراد ایدن ریاضیات کورمکه هوس
ایلیه مادهٔ ثالثه علامهٔ بیضاوی والقمر قدرناه
منازل آیتی تفسیرنده قمرك یکرمی سکز منزلنی بیان
ایتدکدنصکره ینزل القمر کل لیلة فی واحد منها
لا یتخطاه ولا یتقاصر عنه دیمشدر اکر قمرك
هر منزله نزولی بر وقتده اولایدی کلام مزبور
صحیح اولوردی لکن اویله دکلدر کاه اواسط
لیلده بر منزلدن بر منزله انتقال ایدر کاه بر منزلده
حرکت ایدر و هر منزل ایچون تقریبا اون اوچ
درجهٔ معین واردر قمرك سیر کاه بر درجه
کاه اون بش درجه اولور بو خصوصك اصلنه
وقوف مراد ایدن نجوم فلکیات فنلرینی کوره
و بر ماده دخی سد اسکندر بین السدین آیتنده
جبل ارمنیه و آذربایجان دیمکله تبریز سمتنده
اولمق اوزره یازلمشدر بو دخی مطابق دکلدر

تحقیق اوزره بیلمك استیین جفره اقیانفن تتبع
ایلیه • مادهٔ رابعه بودرکه ریاضیات درسلرینه
شغل اثناسنده اوچ مسئله خاطره خطور ایدوب
مسائل فقهیه یه ارجاع ایلیه • شیخ الاسلام
بهائی افندیدن استفتا ایتمشیدم جواب
صادر اولمغله شرحنی متضمن بر رساله یازدقدن
صکره اوچ سؤالك برینه مکرر جواب یازمشلر •
کندی خطیله فتوی امینی شیخ زاده افندیدن •
ظهور ایدوب خبط فاحش اولمغله • رساله آخرینه
بعینه نقل واصلاح جواب دیو تذییل اولنمشیدی
مراد ایدن رساله کوره • مسئله بودرکه طلوع
الشمس من المغرب بیت قاعده سنه تطبیق اولنورسه
بر دخی آلتی آی کوندز آلتی آی کیجه اولدوغی یرده
بش وقت نماز نیجه قلنور اوروج نیجه طوتیلور •
بر دخی مکه دن غربیه جهات اربعه قبله اولورسه

ایمدی

ایمدی ارباب استعداد و معقولات و ریاضیاتی
بیلمکه محکم سعی ایلمك کرك • تاکه طریق نظرده ظن
وشك صاحبی وهم واشك اولمیه • تنبیه
بونلر نصکره معلوم مدرکه برقومك اواسنده بر ماده ده
نزاع واختلاف واقع اولوب یرلشدکدن نصکره
کلیتله اول نزاع وخلاف رفع اولنمق ممکن میسر
دکلدر • اکر بر صاحب سیف بر طرفی قهر وغلبه
ایله اسکات ایدرسه دخی اولمز سوزیلوب کیدر
ایمدی بو رساله نك تحریرندن مقصود ارباب •
استعداده آزمایش وسمت استدلال وجدالده
بر نمایشدر • والا العوام کالهوام الملوك بحث
وجدلنه نه اعتبار • بودخی معلوم اولهکه دور
آدمدن برو خلق فرقه فرقه در هر بر فرقه نك
بردرلو مذهبی و بردرلو مشربی واردر که •
فریق آخره اول مخالف کورینور • کل حزب

بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ مقتضاسنجه جمله‌سی کندی
مسلکنی بکنوب مسلک آخردن ترجیح ایدر
نهایت کمی عاقلدر بو اختلافک حکمتنی تأمل
وملاحظه ایدوب تحتنده نیجه مصالح بولور
وکمسه‌نک مسلکنه ومشربنه دخل وتعرض
ایلمز اگر کندی دیانتی مقتضاسنجه امر منکر ایسه
قلبندن انکار ایله اکتفا ایدر کمی دخی احمقدر
اختلافک حکمتی بیلمز جمله خلقی بر مذهبده وبر مشربده
اولسون دیو محال تصور ایدر امر دینده بلا
موجب نزاع وجدال ممنوع ایکن دخل وتعرض
قیدنه دوشوب قرارداده اموری دفعه حالشو
ممکن اولمز بیهوده زحمت چکر امدی کرکدر که
اهل بصیرت مقتضاسی حکمت تمدن واجتماع که
لوازم بشریتدندر معلوم ایدینوب اصناف
خلقی تقسیمه وهر بر قسمک حال وشاننه واقف

اولهلر

اولهلر بر سنهن خلقی اصنافنه وهر صنفک عرف و
رسمنه وقوف نصکره بتون ربع مسکون سکانک
دخی انصاف واحوالنه علم اجمالی تحصیلنه سعی ایلیه‌لر
بعد الحصول سر حکمت تمدن تدریجیله منکشف
اولوب کیده‌رک بیلنور که بو مقوله نزاع وجدال
ربابی بیت عنکبوته دوشن ذباب کبی ضعیف
وبی تابدر **بحث اول حیات خضر علیه السلامده**
اولا حیات موت ویریلور گرچه واضح ومعلومدر
لکن بو مقامده التزام ایچون ذکر ایدلم
پس حیات ذی روحک تنفس وحس وحرکتیله
اتصافیدر ذی روح حیاتله متصف اولدیغی ایچون
حیوان دخی دیرلر بو صفتله قائم اولان ذوات
ماده‌یه اولمغله اصل ماده عناصر اربعه وارکاندن
تألیف وترکیب اولنوب هر برینک کیفیات
اربعه‌سی کسر وانکسار فعل وانفعال ایله امتزاج

بولوب مزاج حاصل اولدقدن صکره حیاته استعداد
کلیجک فیاضده بخل یوق مبدأ فیاضدن روح بخشش اولور
وبدن اکمل حیات بولوب حس وحرکته آغاز ایدر •
وجنس حیوان مزاجلری مختلفدر • اعدل امزجهٔ
حیوانات مزاج انسان اولسه کرك که عرض مزاجه
اوسطنده در • وهر نوعك مزاجنه کوره اسنانی
واعماری اولور • اکا عمر طبیعی دیرلر امتزاج اضداد
وترکیب دعا نسق واحد اوزره قلمق ممکن ومطلوب
اشیاء مختلفة الطبایعك مزاجنده اثر اختلاف
البته ظهوری لازم اولمغله اثر اختلاف اوچ
مرتبه بولمشلر مرتبهٔ اولیٰ یه زمان نمو ثانیه یه
زمان وقوف ومرتبهٔ ثالثه یه سن انحطاط
دیمشلر مزاجدن حاصل اولان بدن قوتلو
بو مرتبه اختلاف تفاوت اوزره در • پس
اصل مزاجده عمده اولان کیفیت فاعله وکیفیت

منفعله

منفعله که حرارت غریزیه در ورطوبت
غریزیه یی دائما افنا ایتمده در • رطوبت غریزیه
امدادن عبارتدر • بو مرتبه لرده قوتی ضعیفه
کیدوب موثر خارجیدن قطع نظر حرارت غریزیه نی
دائما افنا ایتمده در • رطوبت غریزیه ایسه
مادهٔ حیات وروح حیوانیدن عبارتدر
غدا ایله بدل ما یتحلل دن حاصل اولان حرارت
ورطوبت غریزیه کرچه امداد ایدر • لکن سن انحطاط
نهایتندن رطوبت غریزیه آز قالوب امداد
خارجی یقینیده وقبولنه استعداد مرتبه سندن
دوشر عمر دخی آخر اولوب حس وحرکت وتنفس
کیدر • وحیوان اول حالده موت صفتی ایله
متصف اولور حیات صفتی کیدر • پس موت
حیوانك مقتضای طبیعی اولوب امور ضروریه دن
ایدوکی مبرهندر • جنس ونوعك حکمی افراده

عام وشامل اولوب برننه تخلف ایلمز ووراء طور
طبیعتدن خارق عاده بر امر ادعا اولنه حضرت
عیسی السلام کبی اول دعوایی دخی اثبات نص قاطعه
محتاجدر خبر واحد وظنیات ایله امور یقینیه نك
خلافی ثابت اولماز متواتر بوجدلری مسلمدر بونلری
صکره حیات خضردن مراد اکر بشریتدن انسلاخ
وروحانیته التحاق ایسه حضرت عیسی السلام کبی
انلرشانندن وارد اولان ادله امثالی ایله بو دعوی
دخی ثابت اولور لکن حضرت عیسی علیه السلام
بو نشئه ده نزول ایدیجك نه عالمده ایسه
خضر دخی اول حال اوزره اولور انلر ابناء جنسیله
جسمانی صحبت وملاقات ایتمدوکی کبی خضر دخی
ایتمامك لازم کلور صحبتی وملاقاتی باشقه
بر دعوای اخری اولور او لکن دعوایی نقض ایدر
یا بو آدملر بیلانمی سویلر بو روایتلرك اصلی ندر

دینلورسه

دینلورسه مشایخ کرامك عالم غیبتدن نیجه
سیر وسلوکه روحانیتیله معامله‌سی واردر نیجه
انلو مرتبه سنده اولمیانه متیسر دکلدر نتکیم
اوسکداری محمود افندی رحمة الله علیه جامع
الفضایلده تحریر ایدر وبعض اهل السلوك
اذا تصفی یر الموتی عیانا وعن بعض الفقراء
انه قال کنت فی بدایة سلوکی ببروسه وکان بمجلسنا
رجل یؤذن بجامع مولانا الفناری فمات المؤذن
یوما ومضی علیه ایام کثیرة فذهب الی شیخی بعد
صلوة الصبح فلقیت المؤذن المذکور فی الطریق
ومعه شخص آخر لا اعرفه وکان الشیخ ینزل علینا
فسلمته ومضیت ثم ذکرت القصة للشیخ
فقال هذا سبب ریاضتك ایاما وکان غذائی
فی تلك الایام خبزا یابسا ثم قال الشیخ قد لقیت
انا بعض الموتی پس مشایخ اوائل سلوکلرنده

ریاضات شاقه ایله لوتسن نفس خودکامی مرتبه
رام ایدرلرکه عالم اشباحده ارواح ایله سیر ایدرلر
نتکه غیر موما الیه رساله سنده ذکر ایدر
عزیزلرینک احبابندن برکمسنه فوت اولوب
بعد زمان زاویه قپوسنده شخص مزبوره
راست کلوب سلام ویرر خلوتخانه ده عزیزه داخل
اولوب فلان دده مرحومی کوردم حضورکزدن
چیقوب طشره کتدی دیو استکشاف ایتدکده اغلبی
ریاضت ایله روحه تقویت ایتمشلر آنلرک
آثاریدر فقیر دخی ریاضتم زماننده احیانا چار
سویه داخل اولدقجه امواتی احیادن زیاده
مشاهده ایدردم بیوردیلر انتهی حقیقت
بودرکه صکره ناقللر یا جهل یا تزویر سببی ایله
امور روحانیه امر خارجی و امر حقیقی صورتنده
ابراز ایدر خلق اصلنی بلمز کرچک صانورلر

ذکر اولنان روایت و حکایتلرک منشا غلطی
اولدر و بعض کاذب مدعیلر انلرک روحانی
ملاقات و معامله لرینی خارجده دعوی ایدوب
اکثری بنجه غرض فاسده نائل اولدیلر ابن حجر
عسقلانی اصابه ده خضر اصحابدن یازدوغی
حیات جسمانیه سنه دلالت ایتمز دینلورسه
ابن حجر مصرده قاضی و محدث اصحاب اجتهاددن
بیوک کمسه ایدی فقه شافعیده تالیفی و دیوان
شعری واردر سکز یوز اللی ایکیده وفات
ایتمشدر اکثر مهارتی علم حدیث روایتنده
اولوب اللی جلد قدر اول بابده عظیم کتابلر
تالیف ایتمشدر محدثینک آثار و اخبارده
بولدیغی مرویاتی یازمشدر حافظ مزبور
فنک حکمنی اجرا و روایت حقنی قضا ایلمشدر
لکن درایة معقولات ایله اولور باشقه

بو حالده مرویات ایله اولماز ۰ ابن حجرك یازدیغی
ظنیات ایله یقینیاتدن اولان خصوصه
معارضه جهلده خصمی الزام ایلمز ۰ و بو بابده ابن
جوزا عجالة المنتظر نام بر مستقل کتاب یازوب
ابن حیضر دخی رساله تحریر ایلمشدر ۰ بز انلردن
نقل کلام جانبنه ذاهب اولمدیغ عاقله اشارت
کفایت ایدر **بحث ثانی تغنی بحثیدر** تغنی فن موسیقی
قاعده سنجه نغمه ایله ترویید صوته دیرلر ۰ مطلق
اصواتك نفوس و ابدانده تأثیری مقرردر ۰
انکار اولنمز ۰ صوت اکر نا موزون و منکر اولورسه
نفرت جهتندن تأثیر ایدر ۰ اکر موزون
و مطبوع اولورسه رغبت و اقبال ایله تأثیر
ایدر ۰ نفوس و ارواح اندن متأثر اولدوغندن
ابدانده اثری اولور ۰ و صاحبی اول تأثیری
ادراك ایدوب بیلور مکر علاجه محتاج فاسد

المزاج اوله ۰ اصوات موزونه متعلق بحث
اولمق ایچون اوچ قسمه بولنور ۰ بری حنجرهٔ
طیوردن صادر اولور ۰ و بری دخی حنجرهٔ
انساندن چیقر ۰ بری دخی ساز و سوزدن
بر آلت ضرب و نفخله صدور ایدر ۰ سائر
ملل و ادیانده اصحابی جمله سین استعمال ایلدیلر
ملت اسلامیه ده اهل شرع شریف طیوردن
صادر اولان نغماتی استماع مطلق جائزدر
دیوب حنجرهٔ انساندن صدور ایدنی بعض
شروط و قیود ایله تجویز ایلدیلر ۰ ضرب و نفخله
استعمال اولنان آلتلری استماع اصلا جائز
دکلدر دیلر ۰ افضل محقق علامهٔ روم قنالی زاده
علی افندی مرحوم اخلاق علائی نام کتاب عظیمنده
بو ستانی تحریر و غنا بحثنی تفصیل اوزره تقریر
ایلدی طالب حق اولان اخوان مؤمنین اول

كتابى حرز جان ايدوب اوراد واذكار يرينه
اوقومغى التزام ايلمك كرك تاكه دين ودنيا
مهمى ندر بيلوب موجبله عامل اوله زيرا حكمت ايله
شريعت بيننى جمع ايلمش بر كتاب مباركدر ومصنفى
بركلنلرندندر. كلدك خنجرهٔ انساندن صدور ايدن
اصوات ونغمات خصوصنده مذاهب ائمهٔ دين
نجه در. اكرچه اكر محبوب وفسق وفجور ذكرينى
متضمن ابيات واشعار ايله اولورسه استماعى
مطلقا جائز دكل اكر ذكر الله ونعت رسول الله
وبعض ترغيب وترهيبه متعلق اشعار ايله اولور ايسه
اكثر قتنده استماع جائزدر. بعض فقها آنده
دخى نجه قيل وقال ايلديلر. لكن سالكى ورع بردها
منتهى اولور. بو جمله قرآن عظيم الشان تلاوتندن
غيريدر. قرآنى مخارج حروفده وترتيل و
تجويده خلل ويرممكله مشروط ومقيد اولوب

قاعدهٔ

قاعدهٔ اصوله وغايت لحنه مؤدى اولمامق لازمدر
اول بر خصوص تغنى اولور كه علم ادوار اصلنه اويمق
من لم يتغن فى القرآن حديثندن بو نوع تغنيدر
ديديلر. ساز وسوزده دخى بعض آلت ضربنى كاهى
براى مصلحت تجويز ايلديلر. عرب غزاتى تشجيع ايچون
طبل ونقاره كبى. وسور زفافده دف چالمق
جلكبى. قبيه شرع شريفده بو بابده وارد اولان
منعلر بر حكمته مبنيدر. اصلى بودر كه مطلق
نغمات سابقا ذكر اولنديغى اوزره نفوس وابدانده
تأثير ايدوب روح ونفسى تحريكده عظيم دخلى اولديغى
عندن حكما ديديلر كه. شول كمسنه كه روحى نفسنه
غالب اوله تصفيه ورياضت ايله نفس امارهٔ
قهر ايليوب مملكت بدندن زمام حكمتى سلطان
روح الينه ويره نغمات والحان موسقانه استماع
انوك روحنى روحانيات جانبنه تحريك ايدوب

نا له و مبدا اول اوصافله اتصاف و تشبهه
شوق ویرور. اول اجلدن ارسطو ارغنونی ایجاد
ایدوب مشائیلو و اشراقیلره تعلم و نصیحت اثناسنده
چالدیروردی. اما شول کسنه نک نفسی روحنه غالب
اولوب بدننده نفس اماره حکمنی اجرا ایله نغمات استماعی
انک نفسنی شهوانیات بهیمته جانبنه بر مرتبه
تحریک ایدرکه درده منداسان کاهی بر بیت
عاشقانه استماعی ایله درکات هوا و هوسی واجار
کیدر جبری اولماز. ایمدی غنا ماده سنده نفع ایله
ضرر جمع اولدی. اخص خواصه نافع لکن عامه یه
ضرر معنویسی غالب واقع اولمغله شریعت شریفه
اصولنده برماده ده خطر ایله اباحه جمع اولسه
خطر جانبی ترجیح اولنمق قاعده و اصلدر. و اول
اصله بنا خواص انتفاعنه نظر اولنمیوب عامه یی
ضرردن صیانت مصلحتی ایچون منع بیورلدی.

عوامه لازم اولان حکم شرع شریفه اتباعدر.
اما بعض مشایخ کبار حکماء متألهین مسلکنه
کیدوب انلرک شرطی اوزره تصفیه بولنده
روحی نفسنه غالب سلوک طالبلرینی تشویقدن
مؤثردر دیو کمی نای و کمی دف و نبلک و کمی قدوم
استعمال ایلدی. و اکثر سماع تسمیه سیله اصول
قاعده سی اوزره نغماتی و کلدی. بونلرک بو طرز
و طوری حکیمانه در شوب باب معالجه ده ادویه
تسمیه استعمال قبیلندن اولدی. زیرا اکثر اهل
تصوف حکمت اشراق اوزره مبنی و اصطلاحی
اندن مأخوذدر. لکن هر عصرده متشرع علما
بو خصوصده انلره طعنه آتوب دخل و تعرضدن
خالی اولمدیلر. انلر دخی بلدکلرندن قالمیوب چالدیلر
چاغردیلر. بیت تو نمیدانی چه گوید نای و عود
انت حسبی انت کافی یا ودود. دیو جوابلر ویردیلر.

ولكل وجهة • مهوا سنجه فريقينك قول وفعلي •
وجه دن خالي اولمديلر • لكن بو دعوى بر زمانده
فيصل بولمدى • غافل اولان بو مقوله نزاع وقيلك
فصلني اميد ايدن اولوب حماقت ايلمز • بحث ثالث
رقص ودوورده در • رقص بو مطلقا لغتده
حركات موزونه يه درلر • آلت موسقانك
اصوات نغمات موزونه سين استماعندن نجه نفسه
تأثير حاصل اولورسه بو حركات موزونه
رؤيتنده دخي تأثير حاصل اولور • نهايت طريق
تأثير مختلفدر • بري سمع وبري بصر يولندن تأثير
ايدر لكن بو تأثيرده وزن وحركت لازمدر
ناموزون حركتك تأثيرده چندان دخلي يوق
ورقصك تأثيري خصوصنده سوز يوق رؤيتي •
خصوصنده كلام تغنيده كبي تفصيل كيدر •
بوندن صكره بعضي صوفيلرك ذكر توحيد اثناسنده

حركتنه كلهم علما ظاهر حركت دوورانيه دخي
رقص اسمني اطلاق ايدوب حرمتنه فتوا ويرديلر
ومستحلي كافردر ديديلر • صوفيلر دخي اولا
رقص تعريفي اكا صادق دكلدر ديو بحث ايليوب
حركت دوورانيه براي مصلحت قصددن غيري •
بر نوع حركتدر تسليم اولندوغي تقديرجه مصلحت
ضمننده اولدقجه لا بأسدر ديو حجت ودووره حضرت
علي كرم الله وجهه ورضي الله تعالى عنه ايله
احتجاج ايليوب مسائل اجتهاديه ده بر طرفي توتان
اكفار اولنمز • وفتوالرك اصلي طرف سلطنت عليه
جانبيني حمايت ايچوندر • زيرا سلفده صوفيلردن
نيجه ستم كورلمشدر خصوصا مشاهير دولتي •
صوفيلق طريقنده ظهور ايلمشدر • اكا بنا تشديد
وتغليظ اولنوب تكثير مريد وباعث حميت اولديغي
معني كرمتينه بر مقدار فتور كلمك مصلحتي •

ملاحظه اولنمشدر دیدیلر بونده مصلحت ندر
دینلورسه بویله جواب ویردیلر که سالك ذکر
وتوحید اثناسنده حرکت ایلسه حرکت حرارت
اقتضا ایدر اول حالده بدندن برودت کیدوب
حرارتله روح حیوانی بدنه یایلور ارواح وقوای
انتعاش کلوب جنسی اولان روح انسانی دخی اکا
علاقه حسبیله متحرك اولور ذکر ونغمات استماعی
دخی اکا امداد ایدوب روحانیات طرفنه
حرکته برمرتبه شوق حاصل کلورکه اول حالده
نیجه بیهوش اولوب صحو عالمندن کچر بدنی بوده
قالوب روحی دخی کندی جنسی جانبنه پرواز ایدر
اوجرد بو احوال ذوقی اولوب من لم یذق لم یعرف
قبیلندندر سکون ایله اولدیغندن حرکتله
تیز وجوده کلور وسالك بوطریقله منزل
آلوب از زمانده مطلبنه نائل اولور وحرکت

ابداننده ارواح وقوی حرکته کلمدیکی نتیجه انکار
اولنور دکه مبتدی طالبلر اوتوردقلری یرده
بالطبع حرکت ایدوب ضالنورلر دنیاباشی
تحریکدن دماغ نوعا حرارتله اعتدال پیدا اولوب
قوة فکریه زیاده لکنه سبب اولور بو معنی
بعض کتب حکمیه ده مسطوردر اما صوفیلرك
لسان حالیله جوابلری بودر که اکثر طایفه خلوتیه
آیین طریقی مدیجمعیتی اوزرینه بنا ایدوب
تکیه قوردوب هنکامه کبرلك شرطی اولان هوی
وهایی آلت جمع وجمعیت ومدار معاش ودکن
انتعاش قیلوب صورت اوغرلری سکفك عرض
صحیحی اولان امر سماع وحرکت اضطراریسی که اهلنه
مباح اولسه کرك دره دانه هوام وتزویر بانندی
حمقان قیلوب اول بهانه ایله نهایم معقولسی
عوام اوشوب تکیه یه نذور وصدقات

كلور ديرلر • بو بابده حركت دوديه نك عظيم
دخل وتأثيری واردر ديو طوغمدين طوغردرلر
ابلهانك كيمی مدعی وكيمی شاهد وكيمی مريد وكيمی زاهد
باردر اولوب اصلی وفصلی يوق اكاذيب • ايله مشغولين
اوجروب تغير الشكل لاجل الاكل بريره كلوب ذكر
وتوحيد ديه دلك هاى وهوى آلت فساد ايدنلر
ايله مريد حقيقی وسالك صادق بيننده اشتباه
واقع اولوب انما الخيام فانها كخيامهم نحو اسيجه
خلقك سلفا ايله زی وصورت اشتراكی • من
تشبه قوما فهو منهم قاعده سنجه حسن ظن
قضيه سی ايجاب ايدوب انلرك بعيددن
برمدار معاش وآلت جمعيت وركن معاش
قلدقلری هنگامه كيرلك دامنی بوزمغه و
كسمكه اقدام ايلميوب آنجق علماء ظاهره وزر اولونه
لازم اولان دخل وتعرضی ايدوب نيجه سالده

يازديلر • انلر دخی بلدكلرندن قالميوب بوم كابين
وامر معاشمز تكيه ومريد جمعيتی ايله در • هرنه
ايسه بو طريقك عرف وآيينی ابطال ايلملك نيجه
قابل نيجه يوز ييلدن برو ايده كلدوكمز رسم
وآيين اوامرده امر وقرار داده اولمشدر •
بدعت ايسه ده اجرا ايدرز ديو كندولرك
مدار معاشی اولان اوضاع علويه تركن ايتميوب
اصرار وحماقت ايدوب مجرد دخل وتعرضدن ايله
ترك اتمدیلر آنلر دونمدن دونمدوكی كبی •
بعض ارباب تعصب دخی بيهوده دخل وتعرضدن
دونميوب ايكی طايفه نك • درلو نزاعه مودی
اولدی • هيچ برعصرده سلسله نزاعه انفصام
وانقطاع كلميوب اوزادی كتدی • عاقل اولان
نه دخل ونه تعرض مرضنه مبتلا اولور • نه
آنلرك دام حيلی ايله عمل ايدر • بلكه سالك

حقیقی اولمیان مدعیلو حقنده شاعرك بو شعرینی
اوقور ودکلر **بیت** صوفی بولیم کیمکه دیبای
مرصع • بجاده او حسرتله کیردلق مرقع •
دشتك ایلیوبن شیخ شه تخت نشیند • کرسیده
اوتورر وضع وقاربله مربع • دکنی صاتوبن
صوفیلغن وضع وقاری • هر برینی کوردسلکی
نه موقر نه موضع • آچلسه اکر باب توقع سونود
فتح اولدی بو بزه کمال متوقع • یا نعوذن کجنورلر
بو غیکن لمعهٔ آتش • اولمیا بو لاذك کبی احوالی
ملمع • مقداری دقیع اولانی آلجق کوزه دورلو
کندولونیك اولمغیجون قدر مرقع • افراط
تصنعلوی شول حقده درکم • خرقه لری و تاجلری
بیله مصنع • بر ایشده کی بو خلقه هزاران
ضرر اوله • ایدرلرانی کندولره اولسه
کرانفع • جمع اولوبن ایدکلری رقصله سماعك •

حلقنده واد اشکال حرمتی مجمع • یا شلوبن آجوب
شمالهلرین بیوره اوردلر • جمع اولوبن بر نیجه کل
کلهسی اصلع • خوخو دیدوکی صوفی ریاییله ایسه کر
وق وق دیدوکی بکدر داخل آصیله ضفدع •
اوزانمه سوزی قطع کلام ایله مراددر • کیم طوتدی
نیجه قطعه یرینی بو مقطع **بحث رابع تصلیه**
وترضیه دردر تصلیه وترضیه انبیاء کرامدن
بری ذکر اولندقده صلی الله علیه وسلم
یا صلوات الله علیه یا اللهم صل علی محمد دیمکدر
وصحابهٔ کرام ذکر اولندقده رضی الله عنه
دیمکدر • ائمهٔ دین رضوان الله تعالی علیهم
اجمعین مختاری اوزره عمرده بر کره صلوات
فرضدر • باقیسی مستحب اولمق مرویدر • هر ذکر
عقبنده وجوب روایتی دخی سویلنمشلر •
بهر حال اختلاف قیدر • کلدك ماده نزاع اولان

صلواة على النبي

خطبه ده موذنلر صلی الله علیه و رضی الله
عنه دیو جاغرشملریدر • کرچه اصل اذا قلت
لصاحبک انصت فقد لغوت • نحوسنجه
سکوت و انصات واجبدر • بو وجوبه اتفاق
اولوب وجوب تصلیه اختلافی اولمغله ترجیح
اولنمق متعذردر • اما عرف ناس مرجوحی ترجیح
اوزرینه بنا اولنوب اثم و جرم ایسه ده •
التزام و عادت ایدنمشلردر • فراغت ایتمزلر
و هر امر که عامه اراسنده عرف و عادت اولوب
اکثری اختیار ایلیه • و بلا نکیر صغیر و کبیر مألوف
اولمغله قرار داده اوله • بدعت و معصیت
ایسه ده آنی منع هواسنده اولان بیهوده
زحمت چکوب من لم یعرف اهل زمانه فهو جاهل
فحواسی اوزره جهل و حماقت اظهارندن
غیری نسنه منتج اولمز بحث و تنفیرده

دخی

دخی زیاده تعمق اولنور ایسه لسانله قیل و قال
سیف و سنانله حرب و قتاله مؤدی اولوب سلفده
کچن متعصب چکلری کبی احوال ظهور ایدر • زیرا
خلقک عرفنه مخالف سوزی حق دخی اولسه سهولتله
قبول ایلممک بر امر جبلیدر • و منع اولدیغنجه حرص
زیاده اولور • البته منعی لازم اولدیغی تقدیرده
فقولا له قولا لینا لعله یتذکر او یخشی فحواسی
اوزره عمل اولنمدکده • رفق و لین ایله امر
و دعوتک بر ثمره سی ظهور ایلیه • پس بو اصل
امور تعبدیه ده پر استقصا و تدقیق اولنمیوب
خلقی صورت حقده اولان عبادت اوزره
قیوب حکام و وعاظ ابقاء ما کان علی ما کان
ایلیوب ادایرده عرفه مبنی بوی بکوز قصور
و کسوره بقمامق کرکدر • مکر قولک هر عبا
دتی کما هو حقه کتابلرده یازدیغی اوزره مدیر

امام غزالی و امثالی کبار عمرمزده حقه یرار
ایکی رکعت نماز قلمدق دیو عجز و اعتراف
ایدوب سبحانك ما عبدناك حق عبادتك
دیدیلر • جناب باری جل شانه بها تکریسی دکل
بهانه تکریسی در • دریای رحمتی وسعت
اوزره در • احسان و لطفنه نهایت و کرمنه
حد و غایت یوقدر • قوله دخی لازم اولان
قادر اولدیغی قدر امر شریفه امتثالده بولنوب
مقرب قوللر کبی تضرع و نیاز ایدوب بیت
پادشاها من بدرگاهت پناه آورده ام •
در حریم حضرتت روی سیه آورده ام •
چار چیز آورده ام که هیچ در کنج تو نیست •
نیستی و معصیت عجز و گناه آورده ام • دیو عجز و گناه
و نقصاننه معترف اولمقدر بیت فسقنه معترف
اولان مسکین یکدر اندن که اوله طاعتبین •

دیمشلر

دیمشلر بعض اعاظم اثناء وعظده حلقه صلوة
علی النبی تکلیف ایدوب بعضیلری اینمزلر اول
خصوص دخی چندان موضوع بحث اولاجق
مرتبه دکل عادته مبنی بر حالده مشایخ
بیننده سایر و دایر اولان اختلاف و تنافردر که
بو اختلاف ضمننده نیجه مصلحت کوردلر •
نتکم تفصیلی کله جکدر بحث خامس دخان بحثیدر
اقتضا حسبیله بر زمان خلق جهان ایچدکلری
دخان بحثنده بر رساله تسوید ایدوب بیاضه
چقارممشدم • حالا بو مقامده اول رساله نك
مائی یازیلوب مسوده الغا اولندی • لکن آنده
رعایت اولنان ترتیب تکلفی بر طرف قیلوب
بو رساله طرزی و اوراق اسلوبنده یازلدی
قبل البحث خاتمه ظهورینه سبب اولدی
بر تعلیمده آنی بیان ایده لم • تعلیم سال تاریخ

هجرتك سكز يوزي كچوب طقوز يوزه قريب اولدقده
اسپانيه كميلري يكي دنيايي بولوب پورتقال و
انكليس دخي محيط غربيدن محيط شرقيه كچمكله كنارلري
كزدكده بر اطه كه كتاب اطلسده يازيلو كنارلره
قريبدر • واردقلرنده سفينه خلقندن بر طبيب
رطوبت هوا و دريادن مزاجنه استعداد حسبيله
امراض بلغميه عارض اولوب علاج بالضد قانوني
اوزره حار و يابس اشيا ايله معالجه يه تقييد
اثناسنده مزبور اطه يه واروب كوردكه بر نوع
ورق استشمام ايدوب حار الرائحه اولمغله و دماغه
تأثيري ايچون لوله كبي بر آلت ايله ايچمكه باشلو و منتفع
اولمغله ورق مزبور وافر آلوب آنده اقامت
زماننده استعمال ايدر • كمي خلقي كوروب نافع
دوادر ديو مزبور طبيبه تقليد ايله وافر آلوب
يوكلنديلر • و بري برندن كورمكله ايچمكه

باشلولر • سفينه انكليسه كلوب فرانسزده و سائر
دياره يايلوب خلق اصلني بلمدين بيهوده ايچلور
ملاحظه سيله استعمال ايده رك چوغي مبتلا اولوب
سائر مكيفات قبيلندن قلديلر • و شرق و غربه
تمام منتشر اولنجق منعدن قالدي • اوائل ظهورنده
بيك اون حدودينده بو آنه كلنجه بعضي واعظلر
يربر سويليوب نيجه علما دخي حرمت و كمي
كراهت دعوي ايدوب رساله لر يازديلر ابتلا
اربابي دخي اباحته ذاهب اولوب جوابلر ويرديلر
صكره دار السلطنه يعني شهر استانبولده جراح ابراهيم
شيخي افندي بو بابده عظيم بحثلر و سلطان محمد
جامعنده مخصوص عقد مجلس عامده وعظ و نصيحت
و فتوي صورتلريني ديواره ياپشدرمغله وافر
دقت و اهتمام ايدوب بيهوده زحمتلر چكمشيدي
اول سويلدكجه خلق دخي زياده ايچوب مصر

اولدیلر . کوردیکه فراغت ایلمدی بعده سلطان
مراد رابع اواخر عصرنده سد باب مساوی ایچون
قهوه خانه لری قپادوب بعض حریق وقوعی سبیله
دخانه دخی یساغ ایتمشیدی خلق ممنوع اولمیوب غیرت
شهنشاهی امرهمایونه مخالفت کناهی سبیله ایچنلری
مواخذه اقتضا ایلدی کیده رک انلرک منعی
بابنده شدتی و خلق الناس حریص لما منع فحوا
سنجه ایچمکه حرص و رغبتی زیاده اولوب اول
جرمله نیجه بیك آدم دیار عدمه کوندرلدی
بغداد سفرینه کیدرکن کاه بر منزلده وجوه
عسکردن اون بش یکرمی آدمی شرب دخان
تهمتی ایله طوتوب حضور همایونده اشد سیاستله
قتل ایدرکن کیمی یکنده و کیمی جیبنده قصه چبوقلی
لوله طاشیوب فرصت بولدقجه ایچرلر ایدی
استانبولده اوجاقلره کیروب و ایاق .

یولقرینده ایچه نک نهایتی یوق ایدی . و بو مرتبه منع
اثناسنده بیله ایچمزدن ایچرچوغیدی انلو وقتندن
صکره کاه منع و کاه رخصت ایله سودینوب شیخ
الاسلام بهائی افندی حلنه فتوی و یرمکله خلق عالم
اراسنده مجدداً اشتهار و رواج بولمشیکن طرف
سلطنت علیه دن اربابنه بر از کوشمال کوستریلکله
فی الجمله اشاغی قودی . حالا کیو و جمله ربع مسکونده
ایچلمه ده در . اشبو دخانک سرکذشتی بو منوال
اوزره اولدی . بوندن صکره اوصافی احوالنه
کله لم اول اوصاف و احوال بر نیجه احتمالدن
خالی دکلدر . اجمال اوزره انلری ذکر ایده لم .
احتمال اول خلق منع ایله ممنوع اولوب بوندن
فراغت ایلمکدر . بو احتمال بر طرف قلنمق کرکدر
زیرا عادت طبیعت ثانیه در . ابتلا اربابی
بر وجهله فراغت ایلمز انلره اول تکلیفی ایتمک

کرك یامنع نه مصلحت ایچون اولورسه حکام
ظهر عوامدن عصیانی اکسك ایلمه مك کرك
دیو کبار وصیت ایلدیکی اکابنا ظاهرده منع
وتادیب انلرك وظیفه سیدر کندی اوزرلرینه
لازم اولان ادا ایدر خلقه دخی لازم اولان
بو مقوله اشیایه مبتلا اولدیغی تقدیرجه بو
لکوره حکامه قرشو اظهار ایله ترك ادب اتمیه
اما هرکس خانه سنده نه اشلرسه اشلر حکام
اول زمان دخل وتعرض ایدرسه التزام مالا
یلزم اتمش اولور ع محتسب را درون خانه
چه کار احتمال ثانی بو دخان عند العقل مستحسنمیدر
قبیحمیدر ابتلا اربابی استحسانندن قطع
نظرا ذا خلی وطبیعة عقل سلیم بونك قبحنه
حکم ایدر حسن وقبح یا عقلی ویا شرعی اوله
ایکی مذهبه کوره بیله ٭ زیرا عقل استحسانن

شروطی انده مفقوده واستقباحنك شروطی
انده موجوددر اما شروط مفقوده نك ٭
بعضیسی ثابت اولسه اولنمان مستحسن اولور
مثلا دوا ایچون استعمال کبی وحکام مجالس
عام ودیوانلرده استعمال اتمدوکی ومساجدده
ومعابدده استعمال اولنمدوغی قبیح عقلی اثریدر
احتمال ثالث نفع وضرریدر ضرر مالی سنده
شبهه یوقدر نهایت مبتلا نیه حوایج اصلیه دن
اولور ضرر بدنه نظر ایلرز ضرر بدنی دخی مقرردر
زیرا عموم اوزره دخان جوهر هوایی مکدر
قلمغله طبا ضرردر نهایت استعمال ایله الوف
اولانه عادت طبیعت ثانیه در اول جهتدن
ضررینی دفع ایدر وابتلا شو قیله طبیعتك
استعماله اقبالی کیفیت ردیئه ایله الوده
هوایی استنشاق جهتندن قلبه تاثیرینه

مانع اولور اول اجلدن بعض مریض آز دوا ایدوکی
مضر غدایی ایسه چندان ضر ایتمز بلکه بعضیسنه
دوا واقع اولور زیرا طبیعته شوق وآرزو ایله
بر قوت کلوب مرضی دفع ایدر بو مقوله امورلك
بدنه تاثیری وتاثیر طبیعتك اقباله واعراضنه
موقوفدر اما بر کمسنه دخانی استعمال ایتمدوکندن
غیری ضرری اولدوغنه جازم وآندن بالطبع متنفر
اولسه اکا استنشاق زیاده مضر وتاثیر ایدر
بعده جوهر هوا افسادی مضرتندن غیری استعمال
ایدن خالی دکل یا مرطوب المزاج ویاخود یابس المزاج
اوله ایکی حالده مزاج دخی یا صحیح اوله یا منحرف
اوله مرطوب المزاج صحیح اولورسه استعمال
دخان اکا مناسب وموافقدر اما اکثاری
بهر حال یبوست اقتضا ایدر واکر منحرف اولور
انحراف دخی رطوبت جهتندن اولورسه

استعمال

استعمال دخان اکا دوا واقع اولور اما یابس
المزاج من جمیع الوجوه مناسب کلدر بیوستنی
آرتورور باعضاء جسده رطوبتی قورودر کیدر
بعض خلق طوزلی بلغمه نافعدر دیو دعوی ایتدکلری
نفع موهومك اصلی وفصلی یوقدر لا فوکذا فی
قبیلندندر احتمال رابع بدعت اولمسیدر شرعا
بدعت اولدوغی مقرردر مسلم زیرا یقینلرده
ظهور ایتدی وبدعت حسنه قبیلندن قلمغه
دخی مجال یوق عقلا دخی بدعت اولدوغی مقرردر
زیرا دور آدمدن برو عقلادن کورلمش و
اشدلمش دکلدر حضرت عمر زماننده ظهور ایلدی
وبوقدر آدم قتل اولندی دیرکلوبنك اصلی
یوق اهل تعصب سوزلریدر احتمال خامس
کراهتیدر عقلا وشرعا کراهتنده سوز یوق
جمهور قتنده بو دعوایه تسلیم واردر وکراهت

مرتبه سنه وارمغه کثرت استعمال شرطدر
زیرا دخانک کندی رایحه سی و یبراغنک
رایحه سی نفسندن رایحۀ کریهه دکلدر
بلکه اصلا بجه دخانک یاندوغندن صدددن
خارج دکل رایحه سی استشمام اولنور اما چوقجه
استعمال ایلیه نک آغزنده بر بد رایحه پیدا
اولور ایچمیین کمسنه نک نفسین استشمام
ایلسه رایحۀ بخر اکه نسبت عود و عنبر کلور
فی الجمله رایحۀ کریهه اثری ایجاب ایدر حیده
صوغان و صرمسق ایسه ده اکلنده کراهت
اولدوغی کبی دخانک دخی کثرت استعمالی اغزده
و ثوبده رایحه ایجاب ایتدوکی جهتدن مکروه
اولور ایکیسنده دخی علت اذای مسلمدر
حیضده جماع حرمتنده تلوث اذای علتی اولوب
حرمت لواطه دخی اکا قیاس ایله اثبات

اولندوغی کبی علت کراهت ایکیسنی جامع اولور
نهایت تنزیهیه اولمق کرک و مبتلا اولنلر
بو رایحه نک کراهتنی تسلیم ایلمدکلری نفس
الامرده خارجده اعتبار اولنمز زیرا بربرینک
آغزی قوقوسندن استکراه ایلمامک جائزدر
بو جمله دن مراد نفس الامری اولا ابتلا اربابنه
دخل و تعرض ملحوظ اولمیوب انلری زعمنجه
التزام ما لا یلزم قبیلندن مسلمدر احتمال
سادس حرمتی ورد مجتهد فیه ولان حکم مخصوصه
اجتهاد جائز اولمق اصول فقه کتابلرنده مسطور
اولوب استجماع شرایطنه نظر ایله ادله دن
استنباط و کونین وجه ممکن ایسه ده اولی بودر که
حرمتی ایله افتا اولنمیوب اصول شرعدن بو اصله
ارجاع ایله خلقی بار کسب و زاد و حرامه اصراردن
صیانت ایچون اباحه سمتی ترجیح اولنه

احتمال سابع که اباحه دن ظهور دخان قریب العهد
کتب فقهیه ده صریحا مروی و مذکور دکلدر •
او یله اولیجق اشیاده اصل اباحه اولمق قاعده سنه
کوره مباح و حلالدر دیرلر • سابقا مشایخ اسلام
برای مصلحت کراهتنه و بعض کار مفتیلری دخی
حرمتیله فتوی ویردیلر • صکره مرحوم بهائی افندی
کندینك ابتلاسندن قطع نظر خلق حالنه اوفق
ندر اکا نظر ایدوب اباحت اصلیه تمسکی ایله حلتنه
فتوی ویردی • زیرا آداب فتوی مجتهد مطلق
روایتیله افتادر • روایت بولنمیجق بر اصله
ارجاع لازم کلور کثرت استعمال ایله اکا عارض
اولان احوال آنی مقام اباحه ده قومازسه ده
حرمت و کراهت ایله افتاده بر محذور کورینوب
عارضسنه اعتبار اولنمامق لازم کلدی اول محذور
ندر دینلورسه خلقی حرام و یا مکروه استعمالندن

امرر

اضرار و بالی محذور ویدر • پس حلی ایله افتاده مبتلایه
شفقت و جمهوری و بالدن صیانت مصلحتی
واردر • انکیچون اباحه ترجیح اولندی زیرا جوکه
اهل اسلام بوکه مبتلا اولوب بر حال ایجکی التزام
ایلدیلر • بر وجهله منع و ترك قابل اولمیوب بوتن
دنیاده یرلشدی • او مقوله امرده مساغ شرعیه
ایسه حاکم و مفتی اکا نظرا حکم و افتا ایلمك
کرك تاکه تضلیل لازم کلمیه • زیرا حرمت و کراهت
ایله حکم اولنان امرده اضرار مباحده دیو فتوی
شریف ویریلوب حکم لاحق اولان امرده اضرار
کبی دکلدر • اولکی محض و بالدر ثانیده و بال
یوقدر • و حاکم دخی اهون شرین اختیاری
کبی بر اصل شرعیه یه ارجاعله حکم ایدیجك
آثم اولمز • بلکه بر مؤمنی و بالدن تخلیص ایدر
مثاب و ماجور اولور • بهائی افندی مرحوم

طبع سليم و ذهن مستقيم صاحبی كمسنه ايدی اكن
قانون اوزره شغل ايدوب كيفه مبتلا اولمسه
دومنه بر كلنلردن اولوردی كرچه بر فنی
تمام كورمش دكلدی نهايت ملكه استخراجيه مالك
اولوب قوت طبيعيه ايله هر يرده اظهار مهارت
ايدردی و عرف ناسه واقف دقيقه شناس
و عارف ايدی بو بابده خلقك حالنه باقوب
مرحمت ايلدی الله تعالی رحمت ايليه عبد الرحيم
افنديدن صكره آنك مثلی مفتی كلمدی **تنبيه**
شیء واحد هم مباح هم مكروه هم حرام اولورمی
تناقضدر كلميدر دينلورسه تغاير وجهت
اعتباريله اولور تناقض ثبوتنك شرطی واو
منطق كتابلرنده مسطوردر مثلا بقلوا اكلی
حلال ايكن بعد التشبع حرام اولور زيرا مضردر
بونلرنصكره حكام اسلامه اولی اولان بودر

ممالك محروسه دن هر يرده ذوق دخان ايچون
آغز مقاطعه باغليوب امينلر نصب ايدرلر
و قهوه سنه يازمش غروش ميری بغلمغه
محلی واردر و هر شهرده بر مخصوص مكانده
بيع اولنوب زوقاقلرده يايلمدن منع اولنه
و سنوری بيك يوك اقچه قدر محصولی النه
تتمه مرحوم سلطان مرادك منعی و شدتی زماننده
خلقك نيجه سی لوله ايله ايچمكه اقدام ايدرميوب
ورقی دوكوب بورننه چكمكله دفع آرزو ايدرلر
ايدی لكن صكره اول حماقتدن فراغت ايتديلر
زيرا ابتر وا ايچيلور اولدی بو مرتبه فكره
بعض اهل ورع كبر و تورع ايدوب كندی ايچمز
و ايچنه دخل ايلمز و كيمسنك مشربنه موافق
دكلدر آنكيچون ايچمز واقعا الوقوع نهايت
كمی حماقت ايدوب ايچرلر **بيت** طاعت بو دخانك

بولنه دن صبر ایله عقلك کوشه نشینه اولدی
چوخانك کرم ایله دیو دخل ایتدکجه مبتلا
جواب ویروب لذت وطعمی دخانك شهد له
شکرده یوقدر بوا بجر بلدیکندن قالمز اولی
بودرکه بو بابده کمسنه دخل وتعرض ایلمیه
والسلام **مبحث سادس قهوه بیاننده در**

بو بابده دخی سلفده بنجه نزاع واقع اولمشیدی
اصلی یمن دیارندن ظهور ایلیوب دخان کبی
عالمه منتشر اولدی بعض مشایخ یمن طاغلرینی
مسکن ایدوب فقر آسیله بر نوع شجر یمشنی
قلب وبون دیدکلری حبوباتی دوکوب بیرلودی
کیمی دخی قاوروب صوین ایچرلردی وریاضت
وسلوکه موافق وکسر شهوته مناسب بارد
ویابس غدا اولمغله اهل یمن بونی برنزنه کوروب
مشایخ وصوفیون وغیریلر استعمال ایلدیلر

طفوز

طقوز یوز اللی حدودنده کمیلر ایله رومه کلدکده
عظیم نزاع اولنوب حرمتنه فتوی ویردیلر
یانی اولدوغندن غیری دوجمعیت ایله ایچمه‌سی
فسقه بر تشبه دردیلر ابو السعود افندی
مرحومدن نقل ایدرلرکه کتوردن کمیلری دکیزده بر
قهوه بو کمی دریایه غرق ایتدردی لکن بو منعلر
وشدتلر مفید اولمیوب ویریلن فتوالر وسویلنن
سوزلر خلقك قولاغنه کیرمدی. بربر قهوه
خانه لر آچیلوب عظیم شوق ورغبتلر ایله بربره
کلوب ایچدیلر خصوصا کیف اربابی کیفلرینی
تقویت ایدر حیات بخش ایدر. بر حالت اولمغله
بر فنجانی آغوزینه جان ویرمك قتلرنده جایز
در. آنلرك زمانندن صکره کلان مفتیلر جوازینه ایله
افتا ایدوب بستان زاده بر مفصل ومنظوم
فتوی ویردی قهوه خانه لرکاه منع وکاه رخصت ایله

بر قاچ سنه سوروندی بیکنا دیخلوندن انکار اولنمدن
قالوب هر یورده دکان آچیلوب هر ذوق و فاق باشنده
بو قهوه خانه آچلدی قصه خوانلر و چنکلر ایله خلق اشتدن
قالدی کار و کسب معطل اولدوغندن غیری پادشاه
دن کدایه وارنجه خلق بر برینی کسوب بچمکه باشلدی
و آنکله اکلنوردی • مرحوم سلطان مرادخان قرق
ایکی اواخرنده بو معنایه واقف اولوب خلقه شفقت
و نصیحت یوزندن عموماً ممالک محروسه ده واقع
قهوه خانه لری بوزیلوب من بعد آچلمیه دیو فرمان
ایتدیلر • اول زماندن برو دار السلطنه ده قهوه
لری قلب نادان کبی ویراندر کیرو آچیلور امیدی
بر زمان اصحابی بوزمیوب قپامشلردی •
صکره اکثری بوزیلوب غیری دکان یاپلدی
لکن استانبولدن غیری شهرلرده و قصبه لرده
آچیلوب ایچیلور • سابقا ذکر اولندوغی اوزره

بو مقوله

بو مقوله امور منع مؤبد قبول ایلمز • بوندن صکره
قهوه نک وضعنه کلم کندوسی بارد و یابس
ایدوکنه شبهه یوقدر • داود انطاکی تذکره ده
حار و یابس دیدوکی مسلم دکلدر • نهایت صویله
قینایوب شربتی اولدقده برودت زائل اولمز
بلکه دخی زیاده اولور • زیرا صو دخی بارددر
آنکیچون آتشی دفع ایدر • و بر عضوه دوکلسه
یاقمز • زیرا آتشک حرارتی غریزیدر
تأثیر ایلمز • لکن یبوسته بر مقدار فتور کلور
مثلا کندی اوچنجی درجه ده بارد ایکن ایکنجی
درجه ده یابس قلور • و بو یبوستله نومی
منع ایدر مزاجه کوره • مطلقا ادراری واردر
امزجه یابسه اصحابنه خصوصا سوداوی مزاجه
چوقلق مناسب دکلدر • بلکه مخالفدر کثرت
استعمالی سهر و سودایه سبب اولور ایچلدوکی

تقدیم جهتکو ایله ایجله لکن مرطوب المزاجه
خصوصا نسوانه غایت موافقدر انلر آغز قهوه
لری چوق چوق ایچمک کرک سوداوی اولملق
شرطیله کثرتی انلره ضرر ایلمز **بحث سابع**
برش و افیون و سائر مکیفات استعمالنده در
ارباب مبتلایه بو سوزلرنه بلادر دیرلرسه
جونکه صدد نفس الامر بیاننده‌در بو بابده
کلام حق و قول فصل بودر که انسان حالنه
اوفق و شاننه الیق اولان اصل خلقتی اوزره
قالوب فطرت سلیمه‌یی تغییر ایلمکدر کرک
افیون و کرک برش و سائر مکیفات مدا
واة قبیلندن اولوب بر علت و بر مرض استعمالن
ایجاب ایتمدکجه غدادن دوایه عدول ایلمیه‌لر
زیرا طبیعتی اسکیدر اقتضا ایتدوکی
تقدیرده دخی غدا ایله معالجه تقدیم اولنوب

اولا امردن دوایه مبادره قانون علاجه موافق
دکلدر قنده قالدیکه ایجاب و اقتضا ایدر حال
یوغیکن مجرد کیفی واردر دیو بو مقوله شیلر ایله
انس و الفت اولنوب بر قاچ کره تناول اولنه طبیعت
قلیذ قد تصکره فراغ ممکن اوله آخر عمره دک چکلوب
سن و سال زیاده اولدقجه بن بو کلوب هیئت و قیافت
کلیسا دیوارنده یربیوزیلان صور تردونه
کیفیت یتشدکجه بر آنده کیروکجوب قوی و حواس
کسلوب و قوت و شعور کیدوب نه اولدی و نه دردی
نه ایدر و نه اویانق نه اویوردر و نه کوزو نه کورر
مذبذب اوله حسن و اختیاریله اونلر کندویه
عظیم غدر ایتدوکنه شبهه می واردر بوندن صکره
اکر مبتلا اولنلر بر طریقله کسیله بیلورسه عظیم
فرصت و غنیمتدر فوت ایلمامک کرک اکر میسر
اولمزسه دفعة کسمک مهلکدر نه چاره استعمال

وشرعاً ترکنه مساغ یوقدر. بعد الابتلا کیف
اربابنه دخل و تعرض حماقت وخطادر نهایت
هنوز ابتلا دامنه دوشنلری غفلتدن ایقاظ
وکیف اربابنك ای نجاتی سوریمش بقلانی یقلان
نحو اسیحه یارانر تکلیف وابرامی قولاغز کرمك
مصلحتی ایچون تنبهٔ ونصیحتدر. اعط اخاك تمرة
فان ابی فجمرة بحث ثامن ابوی رسول اکرم صلی الله
علیه وسلمده در بو بحث دخی معرکه آرا والمغله
یازلدی تنبیه اولا بعض خالی الذهن بی نوا
بو مقوله بحث حاشا شان شریف نبوینه نقص
ایجاب واقتضا ایدر. زعمی ایله مطلقا جائز دکل
صانوب نا اهل حقنده وارد اولان معنیلر ایله
ایراد و بو مطلق ایله سد باب مطارحه ایلمك
مراد ایدر. خبری یوق که علم جواب و سؤال و قانون
اوزره هر بابده قیل و قالدر. جناب باری نك.

ذات و صفات و افعالنده بله بحثه هولناك
بحثلری وارد و کر. بو مقوله ابحاث انلر باینده
مضمحل اولور. علامه سعد الدین تفتازانی.
شرح عقایدده لو کان فیهما آلهة الا الله لفسدتا
نظم کریمی توحید باریه دلیل اولوب برهان
تمانع ایله شهرت بولمشیکن. بو دلیل اقناعیدر
توحیده دلیل قطعی اولیمز دیمکله عصرینك فن
عالملری باشنه اوشوب اکفار ایلدیلر آنونك
طرفندن محققلر دخی نیجه ابحاث الزامیه ایله
اکتفا ایلدیلر. هر عصرده ارباب قتال سیف و سنان ایله
محاربه ایلدکلری کبی ارباب بحث و نظر دخی قلم و لسان
ایله جدال و محاوره دن خالی اولمزلر. انجق بو مقوله
امورده بحث جائز دکل ظن ایلین ضعیف و احمق
نیجه قارشامق کرك و الاغلبه محاوره ده قیل و
قال آنی بایمال ایدر. بوندن صکره مقصودده

شروع ایده لم • اولا حضرت فخر عالم صلی الله علیه
وسلم تاریخ اسکندرینك سکز یوز سکسان
بر نجی یلنده و تاریخ میلاد عیسانك بشیوز یتمش
سکز نجی یلنده دنیایه کلوب پدرلری عبد المطلب
مکه دن کاروان ایله غزه یه کیدوب دونشده
مدینهٔ منوره ده • بر روایتده مکه ایله مدینه
اراسنده ابواده وفات ایتدی عمری یکرمی بش
یاخود اوتوز سال ایدی زمان وفاتنده اقوال
وارد ر • اکثر مورخین قتنده حضرت دخی طوغما
مش ایدی اول سنه دنیایه کلدی بعضیلر ایکی آیدن
یکرمی سکز آیه وارنجه بر قاچ قول نقل و روایت ایدرلر
نهایتی ایکی یاشنده اولدیلر • والده لری آمنه بنت
وهب بن عبد منافدر • زوجی عبد اللهدن صکره
قالوب ولادت حضرتك دردنجی و یاخود
آلتنجی سنه سنده ابواده وفات ایلدی • حبیب

اکرم

اکرم صلی الله علیه وسلم قرق یاشنده مبعوث
اولدیلر • زمان دعوت ایله آنلرك وفاتی •
اراسنده اقل مرتبه اوتوز یلدن ارتق اولدوغی
تواتر ایله ثبوت بولدی • بوندن صکره ارباب
جدلك بو خصوصده ایتدکلری بحثك مآلنی
بر قاچ سؤال و جوابده ذکر ایدلم • سؤال •
انبیانك والدینی و اولادی مؤمن اولمق لازم دکلمیدر
الجواب لازم دکلدر حضرت ابراهیم علیه السلامك
پدری آزر که اهل تاریخ قتنده بر اسمی تارخدر •
و حضرت نوحك اوغلی کنعان اهل ایمان دکل ایدوکی
نظم کریمده مسطور و منصوص اولدوغندن قطع
نظر لزوم دعواسین ایدن انبیا حقنده جائزات
واجبات مستحیلات ندر بلمامك لازم کلور •
بلکه بوندن صکره لزوم ادعاسی مسموعه اولمز • بو
جمله دن صکره حق جل و علی نك یخرج الحی من المیت

ویخرج المیت من الحی • بیوردوغی منعی بو معناده در
وجه ابلغ اوزره ثابت اولوب قدرت تامه سنی
اظهار و حکمت بالغه سی اصدار ایتمش اولور • و
بوندن امر نبوت صرف عطیهٔ الهیه اولمغله اختصاصه
لازم کلوب شرف حسب و نسب مداخله سی شائبه سنده
اولمغه مجال قالمز • بو خصوص بر مصلحت عظیمه در که
خلافی اثباتده ملاحظه اولنان مصلحت بونک
یاننده بر شی دکلدر **سؤال** قبل البعث عالمک
فترتده وفات ایدنلرک حالی نیجه اولور **الجواب**
انلرک حقنده ائمهٔ دین اختلاف ایلدیلر متکلمیندن
اشاعرهٔ اصولیون شافعیه وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ
حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا آیتی ایله استدلال ایدوب
انلر معذورلردر معذب اولمزدیلر ماتریدیه
و حنفیه نظر و استدلال ایله توحید باری
ممکن ترک ایتدکلری ایچون معاتب اولور دیلر

وبعض

وبعض اخبارده وارد اولدیکه روز محشرده
بر قاچ صنف اعتذار ایدرلر الحمد زعند الله و عند
الناس مقبول فهو اسبنجه عذرلری عند الله مقبول
اولور • و اول محلده امتحان ایله سعیدی شقیدن
آیروب یعنی امر اولنورکه • کتوروب نفسلرینی
جهنمه آتالر سعید اولنلر تردد ایروب نجات
بولور • شقیلر اقدام ایدن میوب امر نیده و تمردلر
مخالفت و عصیان ثابت اولوب جهنمه سورلنور
سؤال فقه اکبر امام اعظم حضرتلری کیمدر **الجواب**
اصحاب روایت امامک ایدوکی کتب مناقبده روا
ثابتدر • جمله دن امام ابو مطیع بلخی کر بوزه
طقسان طقوزده وفات ایتمشدر طبقات
حنفیه ده امام اعظمدن فقه اکبری روایت
ایلدیکی بو تصریح ایدر • فقیر تقویم التواریخده
سنهٔ مزبوره وفیاتنده اولا سهواً ابو مطیع

یتده

بلمدیکنی صاحب فقه اکبر یازوب صکره راوی یحیی . تصحیح اعتشم . لکن نسخه‌سی انتشار بولوب شهرت
واعظلردن بری کوروب مسئلهٔ مذکوره‌ده
برطرف متعصبلرینه فقه اکبری انکار لازم
کلوب قوی تمسك اولمق اوزره فقیردن نقل
طلب ایلدکده اصل مصححده راوی اولدیغی و
طبقاتدن محل نقلنی یازوب ویرمشیدم . اصحاب
روایتدن غیری متقدمین ومتأخریندن
بنجه افاضل امام اعظمکدر دیو شرح ایلدیلر
جمله‌دن قدوة الفضلاء والسالکین الشیخ
محمد ابن بهاء الدین که طقوز یوز اللی اوجده
وفات ایتمشدر . اوتوز سنه عزلت وعبادتدن
صکره عقاید اسلامیه‌نك یکیدن رواجنه
باعث اولمق ایچون فقه اکبری شرح مراد ایدوب
ابن عم پیر علی افندیکه برکلی محمد افندینك

بدیدر . بو بابده انلر ایله مشورت ایلدکده
استحسان و ترغیب ایتمکله بر شرح
مفید اولدی و مقبول تحریر ایلدیکه الآن
بین العلماء متداول ومقبولدر . اما امام ملك
دکلدر دینلوك سوزی باطل تعصبدن .
ناشی نفی صرف دلیلسز دعوادر . بعضی واهی
قرائنی کوستروسه نفیه شهادت کبیدر
مردود اولدیغنده شبهه یوقدر **سؤال** .
امام اعظم حضرتلری فقه اکبرده نیچون والدا
رسول الله ماتا علی الکفر دیدی **الجواب**
شیخ بهاء الدین دیمشدرکه . بو مسئله
عقاید دینیه‌ده درج اولدیغی سببی
بعض کمسنه‌لر کفر حکمنی ابوین حقنده
نقلنده افراط ایتدیلر . و بو افراط قواعد
اسلامیه‌دن ظاهرا خروج اولدیغندن

اوتوری انلر حقنده افراط اصول اسلامیه
حقنده تفریط ایدنلری رد ایچون اصول دیندن
قیلوب فقه اکبرده درج ایلدی امام فخر رازی
تفسیر کبیرنده ذکر ایتدوکی کبی سلفده روافض
فترتده عصمت دعوی ایتدکلری کبی بو افراط خی
انلردن صادر اولمشیدر حکوه اهل سنتدن
بنجه لر انلره تقلید ایتدیلر سؤال کفر حکمی بذر
الجواب کفر ایله ایمان ایکی امر باطنیدر اکثه
الکهدن غیری کمسنه مطلع اولمز الا امارات
ظاهر ایله بیلنور امارات ایسه کاه مدلولاتدن
تخلف ایدر مثلا منافق امارات ایله ظاهرده
مؤمن حکم اولنور اول اجلدن بر کمسنه وفاتنده
کفر ونه ایماننه حکمه مجال یوقدر مکر حقنده
نص وارد اولمش اوله زیرا بنجه مؤمن
سوء خاتمه یه مبتلا اولور کفر ایله کیدر

وبنجه

وبنجه کافره حسن خاتمه نصیب اولور و ایمان
حقیقی بو مقوله قلبده مستور اولان دور
لکن حکم شرعده امارات و ظاهر حال اعتبار
اولنور بر کمسنه وفات ایتدکده ظاهر حالی
ایمان ایسه احکام ایمان اجرا اولنور اکا مؤمن
حکمی دینلور و اکر ظاهر حالی کفره دلالت
ایدر ایسه احکام کفر اجرا اولنور و کافر حکمی
دینلور پس کفر ایله ایمان حقیقیان و حکمیان
اولوب اولرنده ملازمه یوقدر ابوین
حقنده حکمی ایله حکم مقرر لکن حقیقیه یه موجب
یقینی نص کرکدر نص ایسه وارد اولمامشدر
پس انلر حکمی منزله سنده قالورلر بو سیاق
شیخ بهاء الدین زاده نکدر اما شیخ علی
مقدسی که علامه مصر و فرید عصر ایدی رساله
سنده ایدر ما کان للنبی والذین آمنوا ان

ان يستغفروا للمشركين • آيتن سبب نزولنده
مفسرلر ايكي وجه ذكر ايتديلر • بري بوكه بو آيت
ابوين حقنده نازل اولدي مفسرين ومحدثين •
دن جمع كثير ابن عباسدن نقل ايتديكلري تواتر مرتبه
سنده ايدي • اول اجلدن امام فخر رازي ومتا خرين
محققلردن غيريلر بو وجهله تقويم ايتديلر بعضيسي
ايچون سبب نزولده بوني يازدي • وجه ثاني بوكه
ابوطالب حقنده نازل اولدي علامه جار الله •
وغيري بو وجهي رد ايلديلر • لكن شيخ عبد القاهر
جرجاني كه عربيدر ثقاتدن نقل ايله روايات
مختلفه ثابت اولسه ممكن اولدقجه البته
بينهما جمع اولنمق لازمدر • آيتي كريمه بر شخص
حقنده نزول ايتدي ايسه ده اجماع علما معناسي
عامدر • عبرت عموم لفظه در سببه دكلدر
بس لفظ مشركين • واولي القربي عامدر

ابه وامه • وغيريه شامل اولوردي بو توجيه
وجمع ايلدي شيخ علي مقدسي احيا وايمان ابوين
حقنده روايت ايلديكي حديثك صدقني زعم ايليه
بو آيتك عدم صدقي لازم كلور • زيرا نسخ
انشا واحكامه خصايصندندر اخبارده جايز دكلدر
وبو سبب نزول حكمي ايله حديث احيانك عدم
صدقنه حكم ايلدي صاحب ملتقي وغيري دخي
بو مسلكه كتديلر سؤال بو بابده مخالفت
ايدنلر نيچون ايدر الجواب امام قرطبي تذكره ده
نقل اقوال ايليوب بعض محدثلر كه تحقيق و
جمع توفيق سمتيله تقيدلري بوميدر سيوطي
كبي مجرد نقل اولنان روايتلري ظاهريني
يازديلر • آنلرك رساله لري تحقيقدن خالي
نقل وتقليده منافي اولدي كمي افراط تعصب
اربابندن اولوب يازدوغي رساله لوينه

بقهدی وسو یلدوکی سوزی قولاغی اشیتمیوب طریق
نظردن خارج وسمت صوابدن دور ومخالطه
ایرادایلدی وآهلی قتنده حیز واعتبار واعتنادن
دور ومهجور اولدی بنجه سی دخی حسن ظنه
ورعایت ادب بنائا براکی واهی سوزلر نقل ایلیوب
تحقیق مراد ایمدی کمال پاشازاده افندی جمله
سنک ملاحظه سنه کوره اثرلری وجه دن
خالی اولمدی سؤال بو بابده اولی ولایق ندر
جواب خواص وعلمادن خلافک اصلنی بیلیوب
تحقیقه قادر اولنلر اولی ولایق ندر بیلورلر
ونجه استرلرسه اویله دیوب مقتضای حاله
کوره حرکت ایدرلر اما عوام مؤمنه لازم
اولان بودر که بو بابده دم اورمیوب سوز
سویلمیه لر وحسن ظن اوزره اولوب واهی
روایته کوره ابوین مؤمن اولمق اومولور

دیرلر ترک ادبا اسمنی اطلاق ایمه لر زیرا حاشا
بو سؤاله اکر اهانت قصد اولنورسه عظیم
خطادر ائمهٔ حنابله دن ابن قدامه مقنع
نام کتابنده قرینهٔ خارجیه بر مقادن اولورسه
سب حکمی ویریلوب قتل اولنور دیمشدر آمدی
انلره اولی بودرکه بو بحثده امساک وتحاشی
ایده لر لکن سوزمز عامه بردر خواصه دکلدر

بحث تاسع ایمان فرعون بحثیدر فرعون لفظی
مصر مملکتی ملوکنه اطلاق اولنور لقبدر
سلفنده بر پادشاه اولان ظالم که اهل اسلام
مورخلری ولید تسمیه ایدرلر فرعون موسی
دیمکله سائرندن ممتاز اولور فراعنه دن
اوجی بر روایتده بدبسی ظالم وجبار اولوب
انلرک بیوکی وآخری فرعون موسی ایدی
قصه لری تواریخ وتفاسیرده مسطوردر

ومشهوردر • بنی اسرائیله جور وستم اوزره والمعله
یهودا اراسنده شقا ایله شهرت بولمشیدی •
ملت اسلامیه ده دخی کذلك دعوای الوهیت
وجبروت ایله مشهور ایدی • مقام ذم وعتو
وفساد ده لازم کلسه فرعون کبی دو دیمکله
ضرب مثل ایدرلر • وجمله تفاسیر وتواریخده
کفر وضلال اوزره یازیلوب جمهور اول طرفه
ذاهب اولمشیدی • شیخ محی الدین عربی حضرتلری
کندی کشف ووجدان اوزره فصوص نام کتابنده
نص موسیده فرعونك ایمانینی ونجاتینی یازوب
دعواسنه نظم کریمدن دلیللر کتوروب •
قَالَ فِرْعَوْنُ آمَنْتُ اَنَّهُ لَا اِلَهَ اِلَّا الَّذِي آمَنَتْ
بِهِ بَنُوا اِسْرَائِيلَ وَاَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ • فرعونك ایماننه
نص صریحدر • وحالت غرق حالت احتضار کبی
دکلدر • ایمان یأس اوله صکره • آلْآنَ وَقَدْ

عجبا

عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ • ایمانی
اول زمانه تأخیر ایتدوکنه نوع عتابدر
عدم قبوله دلالتی یوقدر • يَقْدُمُ قَوْمَهُ
يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَاَوْرَدَهُمُ النَّارَ • عدم ایمان
اقتضا ایتمز • اَلْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ
لِمَنْ خَلْفَكَ آيَةً • نجاتنه نص دربوکون
بدنکله بوساکه نجات ویررز ساحله القا
ایتمکله • ودوهکر دخی آخرتده نجات ویررز
تاکه سنك خلفکده اولان قومه سن بنم
قدرتمه آیت عظیمه اولاسن • وبرکمسنه
رحمتدن ناامید اولمیه دیو سوق کلام
ایتدکدن صکره • وَالْاَمْرُ فِيهِ اِلَى اللّهِ لَمَّا
استقر فی نفوس عامة الخلق من شقائه
ومالهم نص فی ذلك یستندون الیه دیمشدر
شارح فصوص ایدر • شیخ وارث کامل محمدیدر

وورندی کاملین نصوصی حقیقت حال اطلاعندن صکره
استدلال صورتنده اولمغله واردن کاملی
مجتهد ومستدل ظن ایدرلر. اول اجلدن شارحلرک
کمی شیخی نامور ومعذور دیو شرح ایلیوب بعض
علما بو حملدن سیسدر. بر بهوده ادخال ایتمشلر
دیو افترا ایتدیلر وبالجمله اکثر خلق بو بابده شیخه
دخل وتعرض قیدینه دوشوب مورد زنبور کبی
باشنه اوشدیلر. لکن شیخ دیدوکی کبی قطع
ویقین افاده ایدر. بر سنه بولامدیلر آنجق
بین الانام مشهور اولان شقاوته بناءً یازوب
جزدیلر. شیخ خصوصده کندو کشفی مقتضاسینی
یازوب طریق نظر واستدلال محققلرندن فاضل
علامه جلال دوانی دخی بو بابده مستقلاً
رساله یازوب قواعد اصول اوزره خصوصدن
استدلال ایله شیخک مدعاسین اثبات

ایلدی

ایلدی کمی رد وکمی قبول ایلدی بو زمانه کلنجه
سوروندی قالدی. نتیجه بحث بودر که بونک
دعوالرده طریق نظر ایله تصفیه آراسی اولان فرق
اولنمق کرک. طریق نظر ادله عقلیه ونقلیه یه
مبنی در. طریق تصفیه ریاضت وسلوک ایله
کشف وشهوده مبنی در. ایکیسنک دخی باشقه
اصطلاحی واردر. وبحثک اصلی بر طریق
قاعده سی واصطلاحی اوزره بنا اولنوب
سؤال وجوابده طریق کفر قاعده سی واصطلاحی
طرفنه نظر والتفات اولنمامق کرکدر تاکه خلط
مسائل وتشویش دلائل لازم کلمیه. جمله بونک
امثالی بحثلرده مبدأ نزاع وجدال ومنشأ
قیل وقال بو ماده در. نظر واستدلال
اصحابی کندی قانونلری اوزره طریق تصفیه
اربابنه دخل وتعرض ایدرلر. انلرک طریقی

طریق نظر و استدلال دکل طریق کشف و وجدانه مبنی در. اصطلاح حکمت اشراقدن مأخوذ باشقه اصطلاح در کشف و وجدان شرعًا دلیل اولوب طریق نظردن بر دعوی اثبات ایلمزسه کندیلو بنده حجت اولور. اولیاء اللهک کشف و الهامی کبید و بر حجت اولمق طریق نظرده بله مسلمدر موجبی ایله عمل ایدر. آمدی طریق تصفیه قواعدی اوزره سوق اولنان دلیل و دعوایه طریق نظر قاعده سیله اعتراض اولنمز. اولنورسه کیرو اول طریق قاعده سی و اصطلاحیله اولنمق کرکدر. بو بابده معترضلو جمله طریق نظر و استدلال ایله اعتراض ایدر. آنک ایچون وارد و مسموع اولماز. مع هذا بوماده ده فصوص دعوای شیخی اثبات ایدر. شکه جلا

طریق نظر قاعده سی اوزره استدلال ایلمشدر بو مرتبه لر معلوم اولدقدنصکره. برکمسنه بو بابده نزاع ایدرسه احمق دکلمیدر. کویاکه حق سبحانه و تعالینک رحمتنی خلقدن منع و دریغ ایدر. فرعونک ایماندن آکا نه ضرر و کفرندن نه فائده حاصل اولور. هله یهودیلر بو دعوایی اتسه لر انتقام ایچون وجهی وار در. زیرا آنلرک آبا و اجدادی فرعوندن چوق ستم کورمشدر. اما غیری ملت آنلره تابع اولمقلک وجهی ندر آمدی اولیبودر کذ. بو بابده فرعونه مؤمن دیمزلرسه ده دینلر خصوصا شیخه دخل و تعرضده اولمغله حد اوسطدن چقمیه لر.

بحث عاشر شیخ محیی الدین عربی شاننده واقع اولان اختلافی بحثی در

بو بحثی دورت کلمه ایله ادا ایدر. کلمهٔ اولی شیخک ترجمه سی یعنی تاریخی

شیخ مزبور محی الدین علی ابن محمد بن عربی الطائی
الحاتمی الاندلسی المرسی المالکیدر اندلسده
آق دکز کنارنده مرسیه نام شهرده بشیوز التمش
رمضانک یکرمی یدنجی کوننده دنیایه کلوب دمشق
شامده صالحیه نام ناحیه ده آلتیوز اوتوز سکز
ربیع الآخرینک یکرمی ایکنجی کونی وفات ایتدی
رحمة الله علیه سنی یتمش سکز ییل اولور
مغربده یادینی کزوب تحصیل علوم وتکمیل منطوق
ومفهوم ایدوب سلوک ومجاهده ایله مراتب
عالیه یه نائل اولدی بعده حجازه کلوب حرمینده
نیجه مدت اقامتدن صکره شامه واروب
وفات ایدوب آنده قالدی عصرنده کثرت
تألیف وقوت قدسیه ایله مشهور اولوب
شیخ اکبر لقبی ایله اشتهار بولدی آلتیوز قدر
کتاب ورسائل تألیفنه موفق اولوب

وشهودی

وشهودی مقتضاسنجه وحدت وجود مطلق
مسلکنی اختیار ایدوب فصوص وفتوحات
امثالی کتابلرنده وارداتی اول مسلک اصطلاحی
اوزره قلمه کتوردی وعلوم عربیه دن علم
حروفدن جفر کبی ومفتاح جفری تألیف
وتحریر ایدوب اکثله اهل عصری اوزرینه تفوق
ایتمشیدی مشایخ کباردن شیخ صدر الدین
قنوی کبی افراد کلوب تلمذ ایلدیلر واکثر آثار
جمالی سیمی جلالی اوزرینه راجح اولوب غالب
اولمغله صکره کلنلرک قیل وقالنه مؤدی اولوب
شاننده خلق اختلافه دوشدیلر کلمهٔ ثانیه
ردایدنلرده شیخ انتقالندن صکره طریق تصفیه
اصحابندن بعضیلری وطریق نظر اصحابنک
اکثری شیخک وحدت وجود اصلنه بناءً طریق
تصفیه اصطلاحی اوزره یازدیغی کتابلرده

طريق نظر ايله باقوب انكار ايلديلر . وانكارلري سوء ظن وجه دكل ايدي . زيرا طريق نظر قانوننه كوره منكر كورنور ايدي اول اجلدن بونلرك كيمي قبول ايلميوب انكار ايله اكتفا ايتدي ردايله مقيد اولمدي كيمي دخي انكارده مبالغه ايله اصرار ايدوب ردلر يازوب عظيم تجهيل وهجو ملو ايلديلر شيخي اكفار ايلدي . حتى بو فرقه متعصبلري شيخ اكبره شيخ اكفر ديو تحريف ايتديلر . لكن بحث سابقده ذكر اولنديغي اوزره نزاع وجدال اصل فاسد اوزره بنا اولنمغله . عند التحقيق انلرك تجاهلي واكفاري حنين باب وصريح ذباب منزله سنده كورندي . اهل انصاف اعتبار والتفات ايتميوب دكلديلر ايحق يميني يساردن فرق ايتمزكسه لر . انلرك يا بعضيسنه الدانوب اوزرلرينه لازم دكل ايكن سوء ظن ايله بنجه وبالكوه كيرديلر . البادي اظلم فهو اسنجه باعث اولنلر دخي فرداده

وبالدن

وبالدن غيري نسنه كورمديلر . ايحق كندي طريقي قانون اوزره مخالفت كوروب انكار خفيف ايله قناعت ايدنلر فتنك وظيفه سن ادا ايليوب وبالده كيرمدي بلكه مثاب اولدي كلمهٔ ثالثه شيخي قبول ايدنلرده طريق تصفيه ارباينك اكثري وطريق نظر اربابندن بو فرقه كه شيخ كلامنك منشاني واصلي بلديلر . ياخود ظاهر حاله نظر ايله حسن ايدوب اصلا انكار ايلمديلر . وجمله سوزلريني حسن قبول ايله قبول ايلديلر . حتى بو فرقه دن كيمي شيخ خاتم الاولياء ووارث خلافت محمدي ديدي . طعن وتشنيع اربابنه ردلر يازوب تسفيه ايلدي ايكي طرف دخي افراط وتفريطدن خالي اولمديلر . اما وحدت وجود مسئله سنده شيخه نصكوه كلان اكثر مشايخ صوفيه شيخه تابع اولديلر . نظر وتصفيه طريقي بيني .

در

جمع ایدنلردن محقق سامی مولانا جامی بو مسئله‌یی
مورسالرده مفصل ومشروح تحریر وبیان ایلمشدر
مراد ایدنلر آنی مطالعه ایده‌لر. **کلمهٔ رابعه** شیخ
حضرتلری توقف ایدوب کتابلرینه باقمدیلر ورد وقبول
ایله مقید اولمدیلر. کشاکش ورطه‌سنه اوغرا
مدیلر. توقف کنارنده طورمق یکدر سلامت
آنده در دیدیلر. وبونکله خود کورمیوب اصابت
ایدیلر. نفسنده صدر الدین افندی قونوی حضرتلرینک
وصیتنامه‌سنده مستفاد اولان بودر. زیرا
انلر بزدن صکره شیخک وبزم کتابلریمزه هر کس
استفاده‌یه هوس ایتمیه‌لر. زیرا اکثر ناسدن
اول باب مسدوددر دیو جمله وصایاسندن
قلمشدر. ایمدی طالب حق اولان کرکدرکه
انصاف ایلیه اکر غوامض کلمات مشایخی فهم
مرتبه‌سنده دکل ایسه اول مقامدن دم

اوردمیوب

اورمیوب کندوینی شک وشبهه ایله دخل وتعرض
ورطه‌سنه دوشرمیه. شیخ حقنده حسن ظن
اولیدر امدی کی نقد بوجه سوء ظن مسلکنه کیدیلور
عامهٔ مؤمنین حالنه لایق اولان بودر. الله
سبحانه وتعالی حضرتلری حسن ظنده موفق ایلیه.
بحث حادی عشر لعن یزید بحثیدر بو بحث دخی معرکه
آرا وسائر ابحاثدن قویدر. بنی امیه وآل عباس
وسنی وشیعی بیننده منازعه دائر اولوب اول
زماندن برو سوریلوب کلمشدر. اصلی بودرکه
حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم بعثتی ایله دولت
اسلامیه ظهور ایدوب دین مبین اومور دینی
تمشیت طرح اساس حکومت وآیین دولت اقتضا
ایتمکله کندیلری زمان سعادتلرنده نبوت ایله
سلطنتی بینی جامع اولدیلر. الخلافة بعدی
ثلاثون سنة. بیوردقلری اوزره اوتوز سنه

خلفاء راشدین اجرای احکام دین ایلیوب مدت
خلافت تمامندن صکره • ثم تکون ملوکا عضوضا
فحواسنجه دولت طالبلری حکم غالبک قضیه سیله
عمل ایدوب حرکته کلدیلر • غرض بالخصوص شا
بعض امر دینه متعلق دعوالره یاپشوب اول
بهانه ایله حضرت عثمان وحضرت علی رضی الله عنهما
عصرلرندن بنجه نزاعلر وجنکلر اولوب متغلبیندن
شامده بنی امیه دولتی ظهور ایلدی اهل اسلام
اراسنده اختلاف وشوب فرقه فرقه اولدیلر
بنی امیه وبنی هاشم اراسنده نزاع اوزره قالوب
حضرت امام حسن خلافت • دعواسندن فراغت
ایدیجک دولت بنی امیه ده قرار ایلدی •
لکن بنی هاشم طرفنه بو خصوص غایت کران
کلوب جکرکاه کلدی هضمی مشکل اولمغله حضرت
امام حسینی مدینه دن قالدروب دولتی

انتزاع

انتزاع مصلحتی ایچون عراق عربه کتوردیلر • بنی امیه
طرفی آکاه اولدقلرنده اعوان وانصاری بهر حال
عادت اوزره مدافعه یه قائم اولدیلر وکربلا
وقعه سی ظهور ایدوب اول واده امام حسین
رضی الله عنه واتباعی شهید اولدیلر وقعه
مذکوره هجرتک آلتمشنجی یلنده اولوب •
اول زمان شامده یزید ابن معاویه پادشاه
ایدی • بو خصوص بنی هاشمه داغ درون
اولوب سیف ایله انتقام قابل اولمیحق لسان ایله
یزیده واتباعنه شتم دامنه یاپشلیوب
انلکله تشفی غبط ایلدیلر • شیعیلر اراسنده
بو ماتم دوشوب ولعن اول زماندن عادت
قالوب کیده رک سنیلره دخی سرایت ایلدی
یوز اوتوز ایکی سنه سنده بنی هاشمدن آل
عباس ظهور ایدوب بنی امیه استیصال

اولنده سب ولعن اولنوب شیعیلردن نیجه سی
مذهب رفضه تابع اولوب حاشا سب شیخین
ایتمکه باشلدیلر. حضرت علی کرم الله وجهه
واولاد علی حقنده خوارج تفریط ایتدیکی کبی
روافض افراط ایلدیلر. آل عباس عصرنده اهل
سنت علماسی ایله علماء شیعه بیننده بو بابده
نیجه قیل وقال اولدی عقاید اسلامیه یازلوب
اصول دین کتابلری تدوین اولنوب اصحاب
کرام حقنده عامهٔ اهل اسلامه واجب اولان
اهل سنت اعتقادی اوزره اوله‌لر اهل سنت
اعتقادینی بیان ایلدیلرکه عموم اوزره صحابه
خیر ایله ذکر اولنه وشره متعلق کلام انلر
حقنده لسانه کلمیه. وجمله سنه حسن ظن
اولنوب آرالرنده واقع اولان نزاع وجدال
خصوصنده دینلسه که انلر مجتهدلردر.

مجتهد

مجتهد خطا ایلمك جائزدر واصابت ایدرسه
ایکی اجر خطا ایدرسه بر اجر واردر عند الله
تعالی جمله سی مأجور ومثاب اولوردر. وحضرت
علی ومعاویه حقنده دینلدی که معاویه رضی الله
عنه اجتهادده خطا ایلدی حق حضرت علی طرفنده
ایدی اما یزید خصوصنده اختلاف ایلدیلر.
مزبور صحابه دن اولمیوب یکرمی بش سنه سنده
طوغوب آلتمش دردنده وفات ایتمشدر.
جمهور علماء شیعه غرض سابقه بناءً مزبور
حقنده لعنی تجویز ایلدیلر. بعض اهل سنت
علماسی دخی یزید فاسق وکافردر کفرینه
بعض شعری دلالت ایدر. دیوانلره تابع اولدی
فقهاء شافعیه دن بشیوز دورتده وفات
ایدن ابو الحسن علی بن محمد کیهراسی ومتأخریندن
سعد الدین تفتازانی کبی اما اکثر اهل سنت

تجویز ایتمدیلر. امام غزالی عدم جوازینه مفصل
فتوی ویروب منع ایلدی. کافره و شیطانه بیله
لعن ایتمامك اولیدر دیدی. واما سراج الدین
علی بن عثمان اوشی دخی اصول دینده نظم ایلدیکی
یقول العبد قصیده سنده ولم یلعن یزیدا
بعد موت دیو بوندن صکره خلق اراسنده فرعون
کبی سوء ظن وشقا ملاحظه سیله رسوخ بولوب
بولنشدی قالدی ومقام شتم وذمده یزید
لفظی ضرب مثل اولدی. ومستعمل اولوب غرض
اصلیدن قطع نظر مجرد تقلید محضله لا لحب
علی ولا لبغض معاویه اکثر خلق لعن ایدر اولدیلر
نه امام غزالی سوزی قولاقلرینه کیردی نه یقول
العبد تنبیهن اشتدیلر حتی برازهایم قورکسی
معاویه بیله لعن ایدوب مانی کیمدیلر انلر ایله
نزاع بی معنیدر. زیرا اصلی باطل تعصبه یا خود

جهلله

جهلله تقلیده مبنیدر نهایت طالب حق حدّ
اوسط اولان اهل سنت علماسی مسلکنی اختیار
ایدوب امام غزالی رحمه الله فتواسیله عمل ایدر
ویلك ییلدن بری کچن معنایه قارشوب بیهوده
حماقت ایلمز. مزبور فتوی وفیات ابن خلکانده
حرف عینده کیهراسی ترجمه سنده مسطوردر.

بحث ثانی عشر بدعت بحثیدر. بدعت اولدرکه
امور دینیه دن ودنیویه دن صدر ثانی
یا دخی صکره ظهور ایلیه حضرت پیغمبر علیه السلام
واصحاب کرام زماننده اولمیوب سنت قولیه
وفعلیه وتقریریه دن بری ایله اکا اشارت
اولنمیه. وحقنده آثار دخی بولنمیه بو مقوله
نسنه ایکی قسمدر بری بدعت حسنه درلر
اول زمانلرده اولمیوب صکره اقتضا حسبیله
ائمه دین تجویز ایلدکلری در. مناره کبی وتما

لیف

کتب کبی و بر قسمی دخی بدعت سیئه در اعتقادی
باطله اهل سنتدن غیری فرق ضاله عقایدی
کبی علمیاتدن خلق کندی زعمنجه عبادتلو
اختراع ایتمک کبی بونلرک هر برینک احکامی
کتب شرعیه ده مفصل و مشروح یازلمشدر
بز آنلری بیان صددنده دکلوز انجق آنی ذکر
ایدرزکه بو جمله بدعتلر بین الناس عرف
و عادته مبنیدر بر بدعت بر قومک اراسنده
یرلشوب قالمسون قرارده اولدقدن صکره
امر بالمعروف نهی عن المنکر دیو خلقی آندن
دندرمک آرزوسنده اولمق عظیم حماقت
و جهلدر خلق مألوف و معتاد اولدیغی
معنایی اکر سنت و اکر بدعت ترک ایتمزلر
مکر بر صاحب سیف جمله سنی قتل عام ایلیه
مثلا اعتقادده اولان بدعتلر ایچون سنی

پادشاهلر نیجه جنک و قتاللر ایتدیلر اولمدی
علمیاتده اولان بدعتلر حقنده دخی هر عصرده
متشرع و متقی واعظلر و حاکملر نیجه بیللر
نصب نفس ایلیوب خلقی بو بدعتدن دوندره
مدیلر ایتمدی خلق عادتنی ترک ایلمز هر نه ایسه
الی ماشاء الله سوریلور کیدر انجق حکام اهل
اسلامک نظامنی حمایه و شرایط ارکان اسلامی
جمهور بیننده محافظ لازمدر واعظلر دخی
عموم اوزره خلقی سنته ترغیب و بدعتدن
تحذیر بیننده دقتله وعظ و نصیحت ایله اکتفا
ایتمک اوزرلرینه لازم اولان وظیفه یی
ادا ایتمش اولورلر طوتوق خلقه قالورکه جمله
طوتدرمق اولماز بو بابده تعمق و تدقیق
ایتسلر مفید دکلدر زیرا صدر اولدن صکره
کلان عصرلرده هر عصرک خلقی حالنی سنته

تطبیق و توفیق ایتملری قتی نادر بولنور انصاف
ایدوب هر کس نفسنی بوقلسه سنته اتباعله
اصلا مناسبت بولمز اکثر زمانده صادر اولان
افعال و اقوال بر وجهله بدعتدن سالم
دکلدر. ایمدی کمال مرتبه کرم حضرت شفیع
امتدن متوقعدر که. بو ضعیف بیچاره امتدن
کثرت و بدعت جرایمنه بقمیوب مؤمن و موحد
اولدقلری خصلتی باعث شفاعت و سبب
مغفرت قله. و الا کمال مرتبه سنته رعایت
و اتباع نکیف اولنورسه الله تعالی حضرتی
اعانت ایلیه **بحث ثالث عشر زیارت قبور**
بحثی در امم سالفه مقابر زیارتنده زیاده
اهتمام و رعایت ایدرلر ایدی. بر روایتده
عبادت اصنامک مبدای و منشأی بو اولدی
اسلام ظهورنده بر زمان حضرت فخر عالم

صلى الله

صلى الله علیه و سلم بو محذور ایچون مطلق
زیارت قبوردن منع ایتمشلر ایدی صکره
کنه تجویز ایدوب کنتُ نهیتکم عن زیارة القبور
الا فزوروها بیوردیلر. پس زیارت قبور
و موتایه دعا مشروع اولدی نهایت صدد
استمداده در. بو خصوصده علماء اسلام
اختلاف ایلدیلر. بعض مشایخ اذا تحیرتم
فی الامور فاستعینوا من اصحاب القبور دیو
استعانت و استمدادی تجویز ایلدی.
و دیکر. روحک بدنه تعلقی جهتندن قبرله
دخی علاقه سی اکسک دکلدر. کبار قبورندن
اثر روحانیت واردر سایر یرده اولان
توجه و دعادن اویله یرده روحانیت ایله
توسل اولیدر. کوردکمز مشایخ نقشبندیه
کبارندن بعضیسنک قرینه ملازمت.

وروحانیتدن بعضلر اخذ وتلقی طریقت
ایتمشدر. اما اکثر اهل شرع استمدادو
استعانت تجویزی عوامده ارخاء عنان
اولنوب سلفده اصنامه عبادت بومقامدن
ظهور ونشأت ایلدی. اولا انبیا واولیا
ارواحی ایله توسل ایلدیلر کیدرك صورتلرین
یاپوب هؤلاء شفعاؤنا عند الله. دیو طپدیلر
عیده قبو بومعنا ایچون قبرلرده معتکف
اولوب عبادت ایدرلر. دیو مطلقا استمدادی
منع ایتدیلر. وبو معنا شرکده کوردیلر میکه
حضرت ابراهیم علیه السلام نار نمروده القا
اولنورکن جبرئیل امین کلوب حاجتك وارمیدر
دیرکن اما الیك فلا دیو جواب ویردی
دیدکدن سؤال ایله دیدیکی علمه بحالی حسبی
عن سؤالی دیمکله. عرض احتیاج ودعا ایله

ایلدی

ایلدی. ایلدی بو خصوص خلقه توحید قاعده سنی
تعلیم اولدیکی کبی کدرکن. خلق حقدن غیریدن
استمداد وتوسل ایلمیه لر. وابتغوا الیه
الوسیلة ده وسیله دن مراد طاعات
واعمال صالحادر دیدیلر. حتی بو زمرهدن
ابن تیمیه افراط ایدوب حضرت رسول صلعم
قبر شریفنی زیارتدن منع ایلدی. حضرت
عمرك استسقاده قبرنی اوبله توسل ایمیوب
حضرت عباسی کوندروب انلر ایله توسل ایتدکلری
احیا ایله توسل اولی اولدوغنه دلیلدر دیدی
بو بابده برقاچ خصوصده مزبورك افراطی باعث
اولوب مصر وشامده علما باشنه اوشوب
نیجه بحثلر ومصر پادشاهی حضورنده دعوالر ایلدیلر.
خلق ایکی فرقه اولوب طرفیندن نیجه رساله لر
یازدیلر. ابن کثیر وابن قیم انوك شاکردلری ایدی.

تا ایلیغلوندن بو مجنلوده اشباع ایتدیلر مخالفلری
یتمه بی اکفار ایدوب بالاخره جسه قویدیلر
یدی سوزنکومی سکوده جسن وفات ایتدی
پس بحث زیاده منازع فیه اولوب ایکی فرقیه
محاکمه لازم کلدی محاکمه ده حد اوسط احتیار
اولنوب دینلورکه ارواحک ابدانه وقبوره تعلقی
دقایقنی بیلوب متأثر اولان وسائر امکنه دن
آنره ایتدیکی توجه ودعاسنده فرق بولان
شروط وقیود ایله توسل ایدر نتکه بعض مشایخ
اعتشلودر وآنلرک توسلی شرک دکلدر توحیدده
دخی مراتب واردر حضرت ابراهیم علیه السلام
توحیدی توحید صرف تبتل الی الله بشر اشوه
ایدنلر وسیله یه نظر ایلمز اکثر قوت قدسیه
اربابی اویله در اما آشاغی مرتبه لر اصحابی جلب
ودفع ده روحانیات وجسمانیات ایله تسبب

وتوسل ایدرلر وسیله ده عبادت قصدی
اولمیانجق شرک لازم کلمز لکن وسط الحال
اولنلره لازم اولان بودرکه زیارته وار
دقلرنده فاتحهٔ شریف اوقیوب ثوابنی قبر
صاحبی روحنه باغشلامق ایله اکتفا ایلیوب
بر غیری فکره اولمیه نه قبوری اوپه نه یاپشه
وزیارت روضهٔ مطهره میسر اولورسه
مناسکلرده یازیلان آداب اوزره مواجههٔ
شریفه ده الفاوشوب طوره کوکلدن توجه
تام ایله دعا ایلیه شبکه یه یاپشوب یا
اوپمکله ادبسزلک ایلمیه آداب شریعت
مطهره بودرکه غیری کوندرحرکت حرمتسزلکه
دلالت ایدر دیدیلر اولی بودرکه بو مقوله
محذوراتدن اوغراشمیه اول اصل ایشلر ایله
ارواحه تقرب ایدرصامینه بو طریق ایله کی

وتوسل

طرفك افراط وتفریطنه اعتدال كلوب مطلق
خلقی زیارتدن منع اولنور نه قبردن استمداد
واستعانته مطلق اجازتله عوامه ارخاء
عنان بولنور. اما فالدیكم بین الناس مقبره لرده
چراغلر وضع اولنوب نسوان طایفه سی
واطفال وعقول ضعیفه اصحابی رجال
واروب مقبره یر یوزین وكوزین سورمكی
وچراغ یاغی ایله یاغلنمغی عادت اتمشلردر
فراغت ایتمزلر. ومقبره یه تجلیلری دخی انوكله
كچورنورلر. اول بابده انلر ایله نزاع وجدال
حماقتدر مفید اولمز بلكه كلوندن قالمزلر.
قبوردن غیری یوللرده بعضی اولو اغاجلره
ایلكلر باغلیوب بعضی احجاره اعتبار ایدنلر
بهایم مقوله سیدر. جسمانی مداوادن
غیری معنی لر ایدرلر. واسلامده حجر الاسوددن

غیری

غیری تعظیم وتكریم اولنمق بو قدر آنده نیجه حكمت
واردر **بحث رابع عشر رغایب وبرات وقدر**
نمازی بحثنده در معلوم اوله كه مطلق صلوة نافله ده
بر ایكی نوع نمازدن غیری نافله یی علی سبیل التداعی
جماعتله قلمق مكروهدر دیو فقها كتب معتبره ده
نقل وروایت ایتدیلر. لكن تاریخ هجرت نبویه
درتیوزه ایردكده قدسده رغایب نمازی
جماعتله ظهور ایدوب خلق رغبت ایله قلمغه
باشلدیلر. صلوة برات ولیلة قدر نمازلری
جماعتله قلنمغه باشلیوب عادت اولوب
قالدی. بعض علما بدعتدر وجماعتله نافله
مكروهدر دیو انكار ایتدیلر. مفید اولمیوب
خلقده اصرار زیاده اولدی استفتا اولندی
مشایخ اسلام كاه كراهت ایله وكاه نذر ایله
قیلنور دیمكله فتوی ویروب عرف وعادت

قدره

قلنمه سی جانبنده اولمغله اهون شرّین اختیارنه
کوره فتوا ویرلوب حکّام دخی منعی ایله
مقید اولمیوب مقید اولدقلری تقدیرجه
خلق منع اولمیاجقلرین بیلوب اغماض ایدرلر
لکن بو خصوصده دخی تعصبه دوشوب •
ایکی فرقه اولدیلر • بر فرقه افراط ایدوب
قلنماسی بابنده تشدید و تغلیظ ایلدی
بر فرقه تفریط ایدوب البته قلنمق کرک
دیدی • ایکی طرف دخی اصابت ایتمیوب اعتدالدن
خارج اولدی • بو بابده محاکمه و حد اوسط
بودر که قلنمق قلنمامق ایله برابر اولهسیسه
نذر ایله قیله استرسه قلمیه خانه سنده
یتسو نمازینی قیله • یاخود یالکز یتسو نمازی
قلنور مسجده واره قلانلر اراسنده بو
لنور ایسه قیله جماعته مخالفت حماقتی •

ایدوب چیقوب کتمیه آنده نذر یا نذرسز •
قلدوغی مخالفت صورتندن چیقوب کتمدن یا
اوتورمدن یکدر • اکر تعقل ایدرسه نهایت
عرق تعصب حرکته کلوب ظلمت کبر وکین بصر
بصیرتی بورییوب سمت اعتدال واضح ایکن
کوزمزلیوب افراط طرفنه کیدوب کندو عمیجه
کاتنه بر معقول ایش ایدر • دردمندک خبری
یوقکه ورع بارد بنداوی ایله بغرزه مستحق
اولوب مبغوض خلق و مردود حق اولمق جرمنه
استعداد پیدا ایدر • هی ابله اول کیجه نمازی
اوده قلسک اویله بارد وضع ناهموار ایلمک
نه لازم عمرکده جمله نمازی جماعتله می قلدک
یاخود سائر اهل اسلام ایله اول نمازلری قلسک
بر مکروه ارتکابی ایله کافرمی اولورسن • مکر
سائر اقوال و افعالکده کراهتدن سلامتمی وار

بلکه افعالکی شرعه تطبیق ایلسک مخالف بولورسن
سنک شیخک قاضی زاده افندی احیاء علوم درسنی
اوقودوب بو درسدن انجق کندو مرتبه همتینی
وعجزنی بلکی استفاده ایدرز دیو قصور وکسورنی
اعتراف وانصاف ایدردی • سن بویله زعم
وپندار صاحبی اولمقدن واعظ افندیلره
لازمدرکه • اول نمازلر زماننده بو محاکمه نقل
ایدلر وعظلرینک وظیفه سی بودر • افراط
وتفریط نقللری ایله خلقه دغدغه ویروب
امت محمد اراسنده تفرقه دوشورمیه لر
تدقیق وتغلیظ یری کلدی • عبادت صورتنده
اولان عادتلری منع ایتمامک اولیدر • زیرا
حرصه واصراره باعث اولور • بلکه ترغیب
ایتسه لر خلقه کسل کلور • سائر فرایض
وواجبات کبی کیدرک ترک ایدرلردی •

کوردمز

کوردمز مسنکه بی نمازلر اول کیجه لرده مسجده
دولارر • زیرا منع حرص افاده ایلمشدر •
بحث خامس عشر مصافحه بحثیدر • مصافحه ال
طوتشمقدر واصلنده بیعت وملاقاتده
سنت ایدی • اصحاب کرام بربرینه ملاقی
اولدقجه مصافحه ایدوب غفر الله لنا ولکم
درلر ایدی • بو بابده نیچه احادیث شریفه
روایت اولنمشدر • مراد ایدن امام نووی
اذکارینه کوره • یالکز بر فصل مصافحه حدیث
لریدر • صکره ملاقاتده مصافحه اولماز •
نمازلردن صکره اکثر دومن جمعه نمازندن صکره
ایدر اولدیلر • بو خصوص دخی عادته وعرفه
مبتنی بر بدعت اولمغله بعض واعظلر سوبوب
رافضیلر عادتیدر دیو خلقی منع ایدیجک
استفتا اولندقده • رافضیلر عادتی اولان

اوقات خمسه دن صکره ایلدکلری مصافحه در
جمعه دن صکره اولان مخصوصدر دیو فتوای
شریف ویرلدی زیرا قرار داده بدعتلر مهما
امکن توجیه و صلاحه حمل اولادر بونده
براز قیل و قال اولنمشیدی لکن اول مرتبه
افراط و تفریط واقع اولمیوب خلقک برادی
فارغ اولدی لکن اکثر عوام بیننده خصوصا
عیدلرده امر واجب مقامنده اجرا اولنور
بو بابده دخی اعتدال بودر که جمعه کونلرنده
جامعده کیشی کندی اول شروع ایلمیه اکر
یاننده اولوران کیشی شروع ایدرسه ید جاره
مصافحه ایلیه زیرا ایتمدوکی تقدیرجه
اول آدم یا خجیل یا منکسر اولور البته بر
انفعال کلور اول حینده بو بدعتی اشلمک
بر مؤمنک خاطرینی کسردن اهوندر بو

دقیقه

دقیقه دن صکره عادت بناءً اول شروع ایلسه
دخی عاصی و مجرم اولاجق قدر نسنه یوق لا
بأسدر عیدلرده ایسه ملاقات زماننده
سنتدر لکن تخصیص عرف و عادت اولمغله
اوراسی سنت دکلدر جمله احوال سنت اولدیغی
دکله **بحث سادس عشر الخنا بحثیدر** یعنی
سلام محلنده اکیلوب یاخود باشیله الیله
اشارت ایلمک دخی بدعتدر دیو نزاع اولنور
سائر ملل و ادیان اصحابندن هر برینک
بر کونه سلامی اولدوغندن غیری اهل اسلام
اصنافنک دخی مراتبنه کوره سلامی مختلف
اولمغله عرف عادت اولمشدر کرچه صدر اسلامده
جمله نک تحیتی سلام ایله ایدی لکن صکره ملوک
اسلامیه دولتلری ظهور ایدوب هر دولتک
بر کونه عرف و عادتی اولوب هر نسنه صحابه

زماننده کی کبی قالمامق اطوار دولت وتباین
دیار عادت اقتضا ایلدی • انلر آراسنده سنت
اولان امورک اکثری اونودولوب هر برینه
اجرو رعایت عادتلرینه مغایر اولمغله انجق
روایت کتابلرنده اسمی ورسمی قالدی کیدرک
فرایض وواجبات بله مسامحه اولنور اولدی
سلفدن بحث ملل وادیان دخی بویله در •
عادت الله بونک اوزرینه جاری اولهکلمشدر
هیچ بر پیغمبرک امتی اولندن آخرینه دک
جمله سنتی اجرا ایدهمدیلر • عالم کون وفساددن
خالی وبرقرار دکلدر • پس حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم زمان سعادتلرنده واذا
حییتم بتحیة فحیوا باحسن منها او ردوها
مقتضاسنجه بر اوغلان بنی حضور شریفلرینه
داخل اولسه السلام علیکم دیر ایدی •

انلر دخی علیکم السلام ورحمة الله وبرکاته
دیو رد سلام ایدرلر ایدی خلفاء راشدین
عصرلرنده سائر اصحاب کرام واهل اسلام
بو منوال اوزره سلاملشورلردی صکره بنی
امیه وآل عباس دولتلرنده بعض عادتلر ظهور
ایتدی • هر قومک آراسنده بر نوع تحیت
شایع اولوب یرلشدی قالدی • حالا دولت
عثمانیه عادتی مثلا پادشاهلر حضورنده
خصوصا علمایه رکوع وانحنا ایدرلر سائر
اراذل ناس کیمی صباح الخیر کیمی عشق اوله دیو
اسنلشورلر • ونتیجه سی سنت اوزره سلام
ویررلر • ایمدی بو عادتلر سنته مخالفدر •
فراغت ایلک دیو بونلر ایله نزاع وجدال
حماقتدر • زیرا دفعاتله ذکر اولندیغی بر
قومک عرفنی تغییر مشکلدر • بو اصل نسنه لرده

خلقی کندو حالنه قویوب امر دین و دنیایه ضرری
عام و نظامه مخل معنالری کوره لر • اولا ملوک
حضورنده وغیری یرده یر اوپمکله بعض فقرا
اکابری تحیت ایدر • و بعض ورع خشک اصحابی
کافر اولدک یزی و بالله قورقدک دیو عظیم انفعال
کوستروب فقیری حجاب آتشنه یقار نه کفردن
خبری وار و نه بالدن زیرا موجب کفر اولان
سجده اعضاء سبعه اوزرینه اوچ کره سبحان
الله دیه جک قدر مخلوقه عبادت نیتی ایله
اولان سجده در سجدهٔ تحیت امم سالفه عصرلرنده
مشروع ایدی اسلامده منسوخ اولدی • ظاهر
بودر که • یر اوپن کمسنه عبادت قصدی ایله
یدی عضوی اوزرینه اولقدر زمان دوروب
سجده ایلمز کفر و بالدن لازم کلور • الآن اوپمک
و سائر الفاظله سلام و تحیتک آنجق سنته

مخالفتی واردر • اول دخی عرف و عادت ترک
اولنمق عذری ایله مغفوردر • زیرا بر کمسنه
بیوکلر مجلسنه واروب سلام و بوسه استخفافه
حمل اولنمق احوالرنده عادتدر • انکیچون عرف
و عادت و رسوم ادبنه رعایت ایدر کذلک
طالبلر استاد حضورینه واردقده رکوع و
انحنا ایلمز ایسه ده سکوت ایلیه • زیرا فی زماننا
سلام مساوات و اقران رتبه سنی اشعار •
ایدر و کندن غیری کبار و صغار بیننده جاری
اولان عادت و ادبه رعایت ایتمامش اولور
و بوندن استادک خاطرینه یرکلوب امر
بالمعروف نهی عن المنکر ایدن افندیلر بوده توقف
ایتمک کرک خلقی مألوف اولدیغی معنادن دوندر
مکه عبث یره سعی ایدوب تضییع اوقات ایتمامک
کرک • زیرا بر دفعه سویلمک قطع معذرت حاصل

اولور تأثیر ایلمزسه ده زیاده‌سی کوزه‌لکدر
مفید اولمز **بحث سابع عشر امر بالمعروف ونهی عن
المنکر بحثنده‌در** اهل اسلام علماسی اختلاف ایدوب
بعضیسی مطلق واجبدر وکیمی مطلق واجب دکلدر
دیدی اما حق بودر که مأمور به ومنهی عنهه
تابع اوله واجبده واجب وحرامده حرام ومکروهده
مکروه ومندوبده مندوب اوله اما سیف
الدین ابکار وافکارده وجوبنه یدی قید ذکر
ایدوب علامه عضد الدین مواقفده وسید
شریف جرجانی شرحنده انلری ایراد وایکیسی
شرط اولمق اوزره سوق ایلدیلر **قید اول**
بودر که آمر مأمور مکلف وخطابه اهل اوله
قید ثانی امر مأمور معروف ومنهی عنه منکر
اولدوغنی بیله کندی عامل وعادل اولمق لازم
دکل مثلا فاسق مجلس فسقده ایچرکن غیریلره ایچمك

دیه زیرا کندی ایچمك واجب وایچمه دیمك
دخی واجب بر واجبی ترکدن اوبر واجبی دخی
ترك لازم کلمز واجبك ترکی واجب آخر فعلنی
منافی دکلدر نهایت ایکیسنی دخی بوینه
کتورسه عدالت بولنور تأثیرده زیاده اولور
بو خصوص دخی سائر شروط وقیود یرنده
اولدوغنی تقدیرده واجب اولور **قید ثالث**
بودر که مأمور به واجب ومنهی عنه حرام اوله
والا امر ونهی واجب اولماز نتکم ذکر اولندی
قید رابع بودر که وجوبی قطعی اوله وجوب
صلوة وتحریم خمر کبی اکثر مسائل اجتهادیه‌دن
یعنی مختلف فیها اولان مسائلدن اولورسه
امر ونهی واجب اولمز **قید خامس** کندیدن
غیری آمر وناهی اولمیه اکر اولورسه واجب
کفایه‌در ناهی برکسنه بولنسه کفایت ایدر

اما بر کمسه بر منکر کورسه سائر شروط و قیود
برنده اولسه ناهی آخر وار در اوله دیو ترك
ایلمز • زیرا جائزدر که غیری کمسه اکا مطلع اولمیه •
قید سادس وشرط اول بودر که امر بالمعروف
ونهی عن المنکر اولدیغی تقدیرده مأمورك •
حصولی و منهی نك زوالی رجا اولندیغی خلق
اصرار ایتمامك و فتنه یه باعث اولماملق طرفی
غالب و راجح اوله • اویله اولمزسه واجب اولمز
آنجق شعائر اسلامیه اظهاری ایچون نزاع سز
و جدالسز بر کمسنه ایدرسه فتنه اولمامق
شرطیله قید سابع وشرط ثانی بودر که بحث
و تجسس و تفتیش و تفحص سز اوله • زیرا
تجسس اظهار فاحشه یه سعی و حرام در •
الله سبحانه و تعالی کتاب کریمنده ولا تجسسوا
والذین یحبون ان تشیع الفاحشة فی الذین

آمنوا لهم عذاب الیم • بیوردی و حضرت
رسول صلی الله علیه و سلم حدیث شریفنده
من تتبع عورة اخیه تتبع الله عورته •
و بر حدیثنده دخی • من ابتلی بشیء من هذه
القاذورات فلیستترها بستر الله تعالی فان
من ابدی لنا صفحته اقمنا علیه حد الله •
بیوردی • و آداب شریفلری منکراتی عدم
تجسس و ستر ایله امر و لطف و کرم ایله
معامله ایدی اشاعة فاحشه یه تعرض
سوملزلردی • و منکر اظهارینی کوریه کوردوب
ستر ایلك دیرلر ایدی • فاحشه یه متعلق
امور دعواسنده ستری مشروع قیلوب علیه
بیوردیلردی • اشته امر بالمعروف و نهی
عن المنکر واجب اولمغه بو قدر شروط
وقیود وار در • بونلرك بری بولنمیه واجب

استحباب مقامنده قالور • فتنه احتمالنده بلكه
ترك لازم اولور قلبندن انكار كفايت ايدر
پس امر بالمعروف ونهى عن المنكر ايدر ديه‌نلرك
مدعاسى وسوزلرى بو محلده عرض اولندقده
نه شكل ايمش بلنور • حضرتك امتى ايله معامله‌سى
لطف وكرم يوزندن ايكن آخر زمانده كلان
مدعيلر كندى حضرته ايتديكى مخالفت عيننى
كورميوب جزئى بهانه ايله كمى اكفار وكمنى
تضليل وتفسيق ايدوب الكهدن قودتمزو
پيغمبردن اوتانمز • خلقى تعصب ديديه دوشوروب
تفرقه‌يه سبب اولور • عوام شروط وقيودى
بلمزلر هر نسنه‌ده امر بالمعروف ونهى عن
المنكر واجبدر ظنوب برى بريله نزاع
وجنك ايدوب كورطاسلر كبى ايتدكلرى باطل
جدال كاهى قتاله مؤدى اولور • اهل اسلام

برى بريله جنك وجدالى اكثر بو خصوصه
مبنيدر • **بحث ثامن عشر ملت بحثنده‌در** •
معلوم اولا كه ملت ودين وشريعت
معنالرى بيننده اعتبار ايله مغايرت وفرق
وارايسه‌ده مآلى اولو العزم انبيادن
بر پيغمبرك امتنه كتورديكى معنالره راجع
اولور • فلان پيغمبرك ملتى وشريعتى ودينيدر
درلر جمله انبيا اصل توحيدده متفقلردر
اصولده اختلاف يوق اختلاف فروعنده‌در
پس دين اسلام وملت اسلاميه اصولده
واكثر فروعده دين وملت ابراهيم عليه السلامه
موافق اولمغله انلره اضافتله مشهور اولديكى
عصرمزده اكابر علمادن بعض افاضل امت
محمددن بر كمسنه ملت ابراهيم دينم ديمك
جائزميدر • سؤال اولندقده جائز دكلدر

دیو جواب ویروب بر مفصل و بر مختصر رساله
یازوب کتب اصول و تفاسیرده نقل
و استدلال ایله تحقیق مبحث ایتدکدن صکره
بعض مشایخ دخی رساله یازوب زعمنجه رد ایلدی
فقیر دخی بو مقامده اوچ مقاله ایراد ایدوب
اوکنجیده باحث فاضل کلامنی ایکنجیده شیخ
موجب سوزینک نتیجه سنی ذکردن صکره اوچنجیده
محاکمه ایلدی • مقالهٔ اولی • فاضل مزبور
رساله سنده بو وجهله تحریر دعوی ایدرکه
کتب اصولده شرایع من قبلناده اوچ وجه
واردر • بری مقدم کلن نبینک شریعتی ایله
عمل بزه لازم اوله • اول شریعت ایله بزه
عمل لازم اولمیه مکر بقاسنه دلیل اوله
اوچنجی بوکه مقدم کلن نبینک شریعتی ایله
عمل بزه لازم اوله • لکن بزم نبیمزک اولمق

اوزره

اوزره مقدم کلان نبینک شریعتی اولمق اوزره
دکل بو شرطله الله تعالی یا خود پیغمبر علیه السلام
اول نبینک شریعتی اولدیغنی دخی بیان ایلیه بن علی
وجه الانکار اولمیه • فخر الاسلام بزدوی •
اصولنده بزم یانمزده صحیح مذهب مختار بودر
دیمشدر • و بالجمله کتب اصولده قرار ویرلان
مذهب بو اولوب اثباتیچون وجوه استدلال
بسط اولنمشدر • جمله وجوهدن بری حضرت
علیه السلام محاسن شریعتده کچن اممدده •
واردر امم سالفه کتابلری و شرایعی و ملتی
اولمق اوزره عمل اولنور • مثلا شریعت و ملت
علی طریق الارث انتقال ایدیجه میراث مقدما
مورث ایچون ثابت اولوب آنک ملکنه
اضافت اولنورکن وارثه انتقال ایلدکده وا
مضاف اولور • مورثه مضاف اولمز و مورثک

رثه

آنڭ علاقه سی اولماز وحضرت محمد صلی الله علیه
وسلم حضرتلرینه انتقال ایلیوب انوڭ اولدی
حضرت ابراهیم علیه السلامڭ علاقه سی قالمدی
بر وجهی شارح بزدوی صاحب الکشاف وتقریر
صاحبی اکمل الدین بوکونه تفصیل ایدر توضیح و
سائر کتب اصولده دخی بو معنانڭ خلاصه سی مذکور
در بناء علی ذلك علامه بیضاوی وابو السعود
افندی فاتبعوا ملة ابراهیم آیتی تفسیرنده یعنی
ملة اسلامه تابع اولڭ که اصلنده ملت ابراهیمدر
دیمشلر لیس هر کسه ملت ابراهیمده یم دیمك
جائز دکلدر زیرا بو سوزڭ ظاهری بوکه
دلالت ایدر که ملت خالا حضرت ابراهیمڭ
اولوب ملت ایله عمل اکا مضاف اولمق اوزره اوله
و دنیلدیکی تقدیرده ملت حضرت ابراهیمڭ
اولوب اصالةً حضرت محمد صلی الله علیه

وسلمڭ

وسلمڭ اولمیوب حضرت محمد علیه السلام
حضرت ابراهیمه تابع اولوب امتی منزله سنده
اولمق لازم کلور بونی عوام سویلمك جائز دکلدر
اما خواص ملت محمد اصلنده ملت ابراهیم اولوب
ملتی ایله عمل حضرت محمد علیه السلام ملتی
اولمق اوزره اولوب حضرت ابراهیم ملتی اولمق
اوزرینه اولماق ملاحظه سیله دیمك جائز
در لکن ظاهرندن مستفاد اولان اعتقادی
طریقیله دیمیوب مستفاد اولانی اعتقاد
طریقیله دیرکیدرلر حاصلی هر سوز ظاهرینه
محمولدر شول سوز که ظاهرندن مستفادی
اعتقاد بزه جائز اوله سویلمك جائز دکلدر
اعتقادی جائز اولوره بو حاله قومدیجه بوندن
صکره بو سیاقده بنجه وجوه استدلال سوق
و بیان ایلمشدر جمله بو دعوایی اثبات ایچون

وکورینن مشبهه‌لری واعتراضلری دفع ایچون
اولمغله مآل معلومدر. تفصیله حاجت یوق
نهایت دلائل ضمننده ذکر اولنان فوائده اشارت
فائده‌دن خالی دکلدر فائده اولی بودرکه شمس الائمه
ذکر ایتدیکی اوزره شریعت محمد علیه السلام
اصل شرایع اولدوغنه. واذ اخذ الله میثاق
النبیین. آیتنده دلیل واردر. زیرا نبیین
اوزرینه تصدیقه میثاق اخذ اولنمق انبیا
علیهم السلام حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمه
اتباعلری واجب اولمه امتی منزله سنده اولملرینه
دلیلدر. ایمدی مقدم کلان نبینک شریعتی ایله
حضرت محمد صلی الله علیه وسلم متعبد اولمق
مستقیم اولمز. زیرا متعبد دردیمک کچن نبی
لرک بوسنه تابع قلنمق کبی اولور. بو ایسه
حضرتی رتبه سندن تنزیلدر. ایمدی حضرت

علیه السلام نبوت وشریعتده اصل غیریسی
تابع منزله سنده‌در صاحب کشف بو منوال
اوزره تفصیل ایدر. تقدیرده دخی اجمالا
مذکوردر فائده ثانیه ان اولی الناس
بابراهیم. آیتنده فاضل کاذرونی ایدر
حضرت محمد صلی الله علیه وسلم اصالةً یعنی
استقلال طریقیله صاحب شرعدر. لکن شرع
ابراهیمه اکثر فروعده موافقدر. لوکان
موسی حیا لما وسعه الا اتباعی حدیثی کمال
استقلاله دلالت ایدر. فائده ثالثه
خلقک شبهه‌لری اولان دلائل حلی‌در ثم
اوحینا الیک ان اتبع ملة ابراهیم حنیفا
قل صدق الله فاتبعوا ملة ابراهیم حنیفا
آیتی مقتضاسنجه مخاطبون حضرت ابراهیم
ملتنه اتباع ایله امر اولندیلر. حضرت ابراهیم

ملتنه نوز دیمك جائز کورینور دینلور ایسه
جواب بودرکه اتباع ایله امردن مراد اصلنده
حضرت ابراهیم ملتی اولان ملت اسلامه اتباع ایله
امردر. سعدی افندی وحینا لفظنده حضرت
پیغمبر علیه السلام حضرت ابراهیمه اتباع ایله
امر اولنمقدر. حضرت محمد صلی الله علیه وسلم
حضرت ابراهیمه تابع اولمیوب بلکه حضرت ابراهیم
ملتی کیمدن اخذ ایتدی ایسه حضرت محمد
صلی الله علیه وسلم دخی آندن اخذ ایله مستقل
اولمغه دلالت وار دیمشدر. بعض کتب
اصولده بو آیتدن مراد ملت ایله عملی ایجابدر
دخی مبدا ایله بزم پیغمبرك شریعتی اولمق
اوزره اتباع طریقیله دکل دیو سعدی افندی
کلامنك مآلیدر. فائده رابعه علامه
سعد الدین فبهدیهم اقتده تفسیری حاشیه

سنده

سنده ملت حضرت ابراهیمه مضاف قلنمقدن
مراد حضرت ابراهیمك ملتی حقه اولوب دلیل
عقلی وسمعی بر موافق اولدیغنه تنبهدر
والا حضرت ابراهیم ملتنه اتباع آنوك ملتی
اولدوغی حیثیتندن دکلدر دیمشدر. وعلامه
عصام بو محلده قاضی حاشیه سنده بر معنی
دخی ذکر ایدوب دیرکه. ملتك ابراهیمه
اضافتی بابالرینه مقلد اولان مشرکینه
تعرض ایچوندر. مراد بونکله دیمکدر اقتدا
انبیایه کرکدر. بو حسنه آباء جاهلیه دکل
حال بوکه انبیایه اقتدادندر. تقلیدی ترك
ایدوب عقل وسمعدن تحقیق طلب ایلمك.
فائده خامسه یهود ونصاری ومشرکین
عربك اصول وفروعده ملت ابراهیم علیه السلام
مخالفتلری وار ایکن بیله اعظم مفاخرلری

حضرت ابراهیمه انتساب و دینی ایله تدین دعواسنده
بسن بو ملته اتباع ایله امر مراد اولنور دکل حضرت
ابراهیم ملتنه اتباع ایله امر ایله تعبیر اولنوب بو
دعوی سببی ایله امره امتثال اتمرینه اقرب اولدیغیچون
اوله. یاخود انلر رئیس موحدین اولوب ملتی
بو ملتک اصلی و اساسی اولدیغیچون اوله. یاخود
بو ملت بر ملت مخترعه دکلدر اوتدن بری
سوریله کلمش ملت مألوفدر. اختلاف عصر
سببی ایله ایکی ملت بیننده کورینورسه حقیقتده
مخالفت یوق اول احکامک هر بری عصرینه کوره
حق اولدیغی جهتدن حکمتی متضمندر ..
فائده سادسه ابراهیمه اتباعه امر ایله تعبیردن
مراد ادیان باطله دن مائله وحق اوزرینه
ثابته حرج وضیق اولمین ملت اسلامه اتباعه
ترغیب اوله. نتکه وما جعل الله علیکم فی الدین

من حرج ملة ابیکم ابراهیم. تفسیرنده یعنی
الله تعالی دینکزی وسعت اوزرینه قلدی
حضرت ابراهیمک ملتنی وسعت اوزره قلدیغی
کبی دیمشلردر. حنیفکه ادیان باطلدن مائل
حق اوزرینه ثابت دیمکدر. حضرت ابراهیمه
اعلام غالبه دن و انلرک دینی سهل اولوب
حرج وضیق اولمدوغی دین اسلام دخی ادیان
باطلدن مائل وحق اوزرینه ثابت وسهولت
اوزرینه حرج وضیق اوزرینه دکلدر دیو
ترغیب واردر فائده سابعه بودرکه
امام راغب ملت استعمال اولنمز الا جمله شرا
استعمال اولنور دیمشدر. بویله اولنجه
ملت ابراهیمه اتباعله امر ظاهری اوزرینه
دکلدر. زیرا ملتمز ملت ابراهیمه هر یرده
اویمز. لکن اصولده بینده واکثر فروعده

یعنی

یاخود قدر مشترکه اوبدوغیچون ملت
ابراهیم ایله تعبیر اولندی فائده ثامنه دین
وملت شریعت معنالو بدر . برکلی محمد افندی
درجاجه تابع اولوب رساله سنده دین و
ملت بردر . حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم
حق تعالی دن کتوردیکی شیلردر . شریعت
اعماله متعلق اشیاده منفصلردر دینلور
بو جمهور مسلکی دکلدر . امام راغب ملت
املیت الکتاب دن مأخوذدر املیت معناسنه
الله تعالی نک عبادیچون انبیاسی لسانی
اوزره مشروعه قلدوغی اشیانک اسمیدر
دین ده آنوک کبیدر نهایت ملت انکله که
دعوتی و انزال کتبی اعتباریله در . دین
عباد الله دعوتنه اجابتی و طاعتی اعتبا
ریله دردیدوکندن فهم اولنور که ماوجی

بالذات برو بالاعتبار مغایر اوله قاضی دخی
حتی تتبع ملتهم تفسیرنده بومعنای ذکر ایدر
وسائر مفسر و محشیلر ایدر . ملت و دین و شریعت
بالذات بردر که . الله تعالی نک انبیاسی لسانی
اوزره مشروعه قلدوغی اشیادن عبارتدر
بعضی تعبیراته کوره جمله سی وضع الهیدن عبارتدر
بالاعتبار مغایردر که . ملت تسمیه سی مبعوث
اولان نبی امتنه املا اتمک اعتباریله در
دین تسمیه سی الله تعالی انکله مدان یعنی
طاعت و انقیاد اولندیغی اعتباریله شریعت
تسمیه سی الله تعالی نک زلال رحمتنه متعطش
اولنلره انک مورد اولماسی اعتباریله در .
بویله اولیجق عقاید و اعماله شمولی اقتضا
ایدر . و آیت سالفده دین و ملت حرج
اولنمامغله موصوف اولیجه اعماله شامل

اولور

زیرا عقایدده حرج تصور اولنمز. فقه
اکبرده دخی والدین اسم واقع علی الایمان
والاسلام والشرایع کلها دیو ذکر اولنور
پس عقاید واعماله شامل اولیجق سؤال وارد
اولمز رساله آخرینه وارنجه بو سؤال
دفعنده اطناب اولنمشدر. بز انلری طی
ایلدک مقالهٔ ثانیه شیخ مجیب رساله سنک
ما ابتدا مجیب مزبور ضعیف ترکیب ایله بر عربی
رساله یازوب ظهرینه کویا که شیخ الاسلامه
خطاباً برقاچ سطر تسوید ایتمش ایدی افراطله
ردو افترا اولمغله القاسی واجب کورلدی
بعده رساله نک اولندن آخرینه دک عبارات
سقیمه ایله ملت ودین خصوصنده وارد اولان
آیات کریمه واخبار وآثارده ظاهری اوزره معنالری
ویروب کندی زعمنجه استدلال ایلیوب اهل

تفسیر

تفسیر وعلمانک اصول سوزلرینه اعتبار والتفات
ایلمیوب وباعث دعواسی ندر ونیجه استدلال
ایلمشدر. رد ومنع وقبول ایدرمی ایلمیوب
عظیم جسارت ایلمش تکولمه وادیسنده یازدیغی
خلطیاتدن بری بوکه. ملتک ابراهیمه صاحبی
قطع ایدن اول حضرته اهانت وجفا ایلدی.
بعض علما بو رساله کنارینه رد یازوب
دیمشکه اصل ملت حضرت ابراهیمکدر دیمکله
اضافت ثابت اولور. قطع دعواسی کذب
وافترادر. مزبور شیخک بو جوابنی تحریر ایدن
کمسنه صکره ایراد ایتدوکی اوچ ماده یه
جواب یازمامش شیخ مجیب ایدی نیجه رساله
اوچ قولدر. بری بودرکه انلر دیرلر ملت
ابراهیمه دخول ملت محمددن خروج کفردر
ایکنجی بودرکه محمد علیه السلام ملت ابراهیم

تابع اولنسه الکلهك رسولی اولمیوب ابراهیمك
رسولی اولمق لازم کلوره محمدی ملت ابراهیمه
تابع اولدی دین کافر اولوره اوجنجی بودرکه •
ابراهیمه اضافت جائز دکلدر • زیرا ابراهیم
علیه السلام ملتندن منقطع اولدی ومحمد
علیه السلام وارث اولدی دیو رساله نك
نتیجه سنی بر اوج معنایه ارجاع وهر برینی حاشا
ایله انکار ایلیوب اوجنجیده دیمشدرکه ملتی
میراث قیاس مع الفارقدر • زیرا ابراهیم ملتی
ملت محمد اولماق لازم کلور • عالم اولدوغی
تقدیرده زیرا علماء ورثه انبیادر مورثلری
ایسه ملتلریدر • موروث امته پیغمبردر •
انده اضافت موروث بعد الارث جائز
اولمزسه ملت ملتا اولماق لازم کلور • و
الا قیاسی باطل اولور دیو زعمنجه استدلال

ایلمشدر

ایلمشدر • اولا اوج نتیجه دیدوکنك اوکیسی
محض افترادر رساله عبارتلری اول نتیجه یی
انتاج ایلمز • اوجنجیده قیاس مع الفارقدر •
دیو ذکر ایتدوکی دعوی عن اصل فاسد وکندینك
قیاسی مع الفارقدر • زیرا پیغمبرده دعوی
استقلال دعواسیدر علماده اول یوق
اتباع وتسلیم واردر • پیغمبرك ملته وارث
اولمسی ثم اورثنا الکتاب الذین اصطفینا
موجبنجه اولوب علمانك انبیایه وارث اولمسی
کبی دکلدر • وبالجمله شیخ مجیب بحث ونظرده
سندن بی نصیب اولمغله کلامنده وجود ویرمك
بیهوده در • اینجق بو بابده یازلمش رساله
بولنوب قلت بضاعة اصحابی برانی امر
متعدد برقیاس ایتمیه لر دیو بو مقدار کفتاره
تصدی اولندی مقالهٔ ثالثه ملت بخشنده

محاکمه مقاله سیدر. معلوم اوله که امرد بونلردن
قطع نظر بشرده ریاست وتفرد واستقلاله
بالطبع میل قونوب برای مصلحت حکمت تمدن
مقتضاسنجه انسان انلرك اوزرینه خلق
اولنمشدر بر امر جبلی در. فرضا صبیان لعبلرنده
بله ریاسته میل ایتدکلری مقرردر انکار
اولنمز. پس بو خصوص مسلم اولدقدنصکره اصناف
بشرك جاه رتبه سنه کوره ریاستده
تفرد واستقلالی اولور. رتبه ومنزله
رفعتده اولدقجه پایه پایه اعتبار آرتوب
اقران وامثاله اتباعدن عار کلمکه باشلیو
وزیاده اولور. بو معنا یالکز امر دنیاده
دکلدر ریاست دینیه ودنیویه شاملدر.
مثلا امر دنیاده پادشاهلرك استقلال
دعواسیچون قتال وهر عصرده جنك وجدالی

اکسك

اکسك دکلدر. امر دینده دخی ایکی شیخ کامل
واصل بر عصرده بر برینه اتباعدن تحاشی
ایدرلر. نتکه مولانا عبد الغفور ملا جامی
مناقبنده یازمشدر. وبر بلده ایکی عالم
تنافس ونزاع اوزره اوله کلمشدر چون بو خصوص
بر امر جبلی در وامور بشریه ایسه انبیا حقنده
جائز اندن اولوب انلرك رتبه سی مراتب انسانیه
فوقنده اولدی ایسه لازم کلدیکه اول زمرهٔ جلیله
اراسنده دخی پایه لرینه کوره بو اعتباره رعایت
اولنه. خصوصا اولو العزم ایکی پیغمبر که ایکی
صاحبقران پادشاه عظیم الشان رتبه سنی انلره
نسبت دون نسبتدر. آرالرنده تابع متبوع
اولمق نه مرتبه ده قیاسله ملاحظه اولنه
خاصه که بزم پیغمبرمز حبیب اکرم وفخر عالم
صلی الله علیه وسلم افضل انبیادر دینز

كندیلری سالفه فضایلنده بیورد قلری احادیث
شریفه ایله هر برینك حقلرینی رعایت وقضا
دنصکره لو كان موسی حیا لما وسعه الا اتباعی
بیوروب رتبه لری كمال استقلال اوزره
اولدیغی اشعار واعتبار ایلدیلر • امتنه لازم
اولان بو اعتباری دخی زیاده حفظ ورعایت
ایلمكدر • كرچه انبیاء سالفه امتلری كندی پیغمبرلرینی
سائر انبیا اوزرینه تفضیل وتقدیم ایلدیكی
ظن اولنور • لكن اهل اسلام بیننده مذهب حق
بودر كه حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم
سائر اولو العزم انبیادن اوله رسالتی كمال
استقلالده اولوب بر پیغمبره تابع اولمیه
بو بحثدن دعوی ومقصود بودر بو معنانی
محافظه واثبات ایچون اهل تفسیر وعلماء
اصول ظاهرنده اتباعی نصوصی تأویل وجهیله

ایدوب ملة اسلام كه اصلده ملت ابراهیم
ایدی اول ملته اتباعدن حضرت ابراهیمه
اتباع لازم كلمز دیو بیرلشدیلر • مولانا باحث
رساله سنده انلرك دلائلنی وكلامنی نقل
ایلدی داب بحث قاعده سی اوزره دكل خلط ایتدر
بو بابده اكا اعتبار اولنمز • اما ملة ابراهیمك
عینی اولدیغی تقدیرجه دخی اكنجی اولو العزم
پیغمبری نسبتده مغایرت وار در اتحادی یوقدر
مع ذلك عینی دكل زیرا فروعده بربرینه مخالف
یرلری چوقدر • اكا بناءً یعنی نسبتده مغا
اولوری بركمسنه بن ابراهیمك ملتندهیم
حضرت محمد علیه السلام ملتندن دكلم دیسه
حال بللودر • اما باكی ملت ابراهیمدیم دیمك
خلق اراسنده شایع در وراسخ بر سوزدر
عرف وعادت اولمشدر • شكسز رساله

یوقدن

یازلسه وطرف سلطنتدن منع اولنسه قابلدر کلدر
کیرو سویلرلر ۰ وآنی سویلینلر ذکر ایتدیکمز خطای
فاحش اولان شوق احیری خاطره کتورمزلر ۰ اولیه
اولیحق سوزلرینی صلاحه حمل ایدوب اصل اعتباری
ایله ملتقا براهیمدن تردیمک استرلردی بو توجیه
لازم اولور ۰ یوق بو سوز خطادر واصلی بیلن خواص
سویلیوب عوام سویلمسون دیمکده حرج وتکلیف
واردر ۰ وکمسنه اعتبار ایدوب دکلمز بیهوده
خلقی دغدغه یه دوشوروب قیل وقال ایتدرمکه
باعث اولور ۰ حقیقت حال بودر ولکن اصلنده
یازیلن مباحث ودلائل برنرم جمله عالم اصولی
وفقهی اولدوغی اهلنه معلومدر ۰ بو مقامده
کلام انجامه ایروب ملتقی بحثی تمام اولدی بحث
تاسع عشر رشوت بحثیدر متأخریندن فاضل
فقیه ابن نجیم مصری بو بحثده بر رساله یازوب

تحقیق

تحقیق مرام ایلدی ۰ بو عصرده رشوتک اشتهار
ورواجی اولمغله بز اول رساله یی بو مقامده
اجمالده اوزره ترجمه ایلدک ۰ ایمدی رشوت
اصطلاحده کسر رایله برشخصی حکمه وغیره حکم
یا مرادینی تحصیل ایچون ویردیکی شیدر ارتشا
المغه دیرلر ۰ اما ابو نصر بغدادی شرح قدوریده
رشوت معاونت ایچون ویریلندر هدیه ده
بو شرط یوقدر دیو رشوت ایله هدیه ارهسنی
فرق ایلدی رشوت ایسه کتاب وسنت ایله
حرامدر کتاب ۰ ولا تأکلوا اموالکم بینکم
بالباطل وتدلوا بها الی الحکام لتأکلوا فریقا
من اموال الناس بالاثم وانتم لا تعلمون
آیتیدر سنت ایسه بو بابده وارد اولان حدیث
لردر ۰ لعن الله الراشی والمرتشی والرائش
الذی یمشی بینهما ۰ حدیثی کبی بو رشوتک

دخی اقسامی واردر. امام قاضیخان فتاواسنده
وسائر کتاب قضاده فقها درت قسم اوزره
ذکر ایلر. قسم اول جانبینه حرام اولاندر
مثلا برقاضی رشوت ویروب منصب السه
قاضی اولمز ویردیکی ایچون حرام ارتکاب
اتمش اولور. الانه دخی حرامدر. قسم ثانی
حکم ایتمکیچون ارتشا قاضیدر. مثلا بر قاضیه
دعواسنی قضا ایچون رشوت ویرسه
ویرمك المق حرامدر کرك حقله اوله کرك
بغیر حق اوله قضاسی نافذ اولمز. قسم ثالث
المق حرام ویرمك جائز اولان رشوتدر.
مثلا برکمسنه نفسنه یاخود مالنه عاید
ضرر خوفی دفعی ایچون ویرسه بو مقوله
رشوت ویرمك حرام دکل الانه حرامدر
کذلك برظالم الندن اولان ماله طمع ایله

بعضی مالنی ویروب باقیسین تخلیص ایچون
ویرسه آثم اولمز. قسم رابع بر مصلحتی کورمك
ایچون ویریلان رشوتدر اولدخی ویرمك
جائز المق حرامدر. الان وبالدن قورتلمق
استرسه ادالرینه برکون صباحدن اخشامه دك
اول مصلحته اجاره عقدین ایدرلر. بو عقد
مشروع وصحیحدر وصکره مستاجر استرسه
اول عمله آنی استعمال ایدر. آسترسه ایتمز
وبو حیله شرعیه در. اول زمانده حاجت
اولورکه. ابتداء مصلحت کورمك ایچون ویریله
ائمه اختلاف ایلدیلر. بعضیلر بو صورتده دخی
حلال اولمز بعضیلر حلال اولور دیدی صحیح دخی
بودر. زیرا احسان ومجازات اولور.
قاضیخان کلامی بونده تمام اولدی. خلاصه
وبزازیه مفهومی دخی بودر. هدایه شارحی

ابن همام فتح قديرده تغيير اسلوب ايدوب قسم
اول تقليد قضا وامارته ويريلان رشوتدر
قسم ثانى قاضى حكمى ايچون ويريلان ارتشادر
ايكيسنده دخى جانبينه حرامدر. قسم ثالث
سلطان قتنده دفع ضرر وجلب نفع ايچون ويريلندر
بو ايكى قسمده ويرمك جائز المق حرامدر ديو
اجمال ايلمشدر. رساله خلاصه سى بو مقامده منتهى
اولدى. بونن صكره ما نحن فيهه كلهلم رشوتك
مطلق عوام ناس اراسنده شايع اولوب مقوله
رشوت حرام ايدوكين بيلمز ايكن برسوزدر
سويلرلر. وبعضلرده دخى نزاع نه لازم اوليه
در ديو اوغورلايجه آلورلر ويررلر ودنياده
غرامتى كورنمدوكى برده هيچ بركمسه تردد
اتميوب قبول ايدر. آنتين دخى ورع وتقوا تشندن
دكل هضم مشكلدر ديو لسان خلقدن قورقار

زيرا برلذ برجه معناده خطى واردرلر. ايمدى
چونكه حقيقت حال بو منوال اوزره در.
خصوصا فى زماننا ارتشاده تحاشى يوقدر
اولى بودركه قسم ثالثه ورابعده ابن
نجيم قاضيخاندن نقل ايتديكى اجاره عقدى
ايله معامله ايدوب وبالدن قورتيلالر.
فى زماننا اهل ديوانك قضادن غيرى
خصوصلرده آلوب ويردوكى اول قبيلدندر
نهايت ابطال حق واثبات باطل خصوصنه
اقدام ايله نظامه خلل كلمك خوفى واردر.
سلفده حكام اسلام پادشاهانام اول محذو رى
دولته زوال موجبى منع ايچون مطلقا
رشوت قبوسين محكم قپايوب قانون اوزره
مصلحت كوررلر. وخلقى انوكله ضبط ايدرلر دى
حالا دخى انوكله عمل ايدوب اكا كوره حركت

اولنمق کرك صکره ندامت فائده ویرمز •
حیله شرعیه ایله ایلدك سوز اولمز چوق
خصوص وار درکه صورت شرعه قوماق
قابلدر • لکن تحتنده بنجه فساد اولمغله معقول
کورلمز بحث عشرین ابو السعود افندی وبرکلی
محمد افندی بحثیدر ابو السعود افندی حضرتلری
سکز یوز طقسان آلتیده تولد ایدوب طریق
علمده قانون اوزره قطع مراتب ایده رك
طقوز یوز اللی ایکی شعباننده محی الدین افندی
یرینه شیخ الاسلام اولوب طقوز یوز سکسن
جمادی الاولی سنك بشنجی کونی وفات ایدنجه
کامل اوتوز سنه فتوی ویردیلر دولت
عثمانیه ده سلطان سلیمان طول عمرنده متفرد
اولدیغی مولانای مرقوم دخی امتداد زمان
منصب وریاست ایله تفرد ایتمشیدی

بو دولت علیه ده کمال پاشازاده ایله بونلرك
اکثر فوائدینی شرع شریفه تطبیق ایدوب مراتب
ومناصب خلقلرین اصلاح ایله امور دولته کما ینبغی
نظام ویرمشلر • برکلی محمد افندی بالی کسریده
پیر علی افندی نام مدرسك اوغلیدر تحصیل
علم ایلدوکدنصکره استانبوله کلوب قاضی عسکر
عبد الرحمن افندیدن ملازم اولوب ادرنه ده
قسمت عسکریه ضبط ایتمشیدی • بعده مرشد
طریق پیرامی وشیخ عبد الرحمن قرمانی خدمتنده
بر زمان تصفیهٔ باطنه مشتغل اولوب •
محصول قسمتدن آلدقلری مبلغی اصحابنه
تقسیم ایچون ادرنه یه واروب دفتری موجبنجه
توزیع واستحلال ایدوب شیخ مزبور اشارتیله
افاده فنون نافعه یه مشغول اولوب نقل حدیث
وتفسیر ایله احراز رضای باری ایتمشلر ایدی خواجه

پادشاه مولانا عطاء الله شانه فضائلنه غایت
اعتنا ایدوب عقد اخوت بناء بر کیده بنا
ایتدیکی مدرسه مدرسلیکنی بونلره تفویض
ایلیوب اول سببدن برکلی اولمشیدی.
اطرافدن طلبه کلوب ارباب استعداد و کمال
اولمغله کاه وعظ و کاه درسه ممارسه وامر
بالمعروف ونهی عن المنکر ایتمکله سنت سنیه
انام احیاسنه حریص ایکن طقوز یوز سکسن
جمادی الاولی سنک ابتداسنده انتقال
ایتدی سنی اللی بش سنه ایله ایرمشیدی.
اواخر عمرنده استانبوله کلوب وزیر اعظم
محمد پاشا ایله ملاقات ایدوب دفع مظالم
ایچون سوزی مسموع اولمشیدی. نیجه کتب
ورسائل تألیف ایدوب قرآن عظیم ومبا
شرت تعلیم وبالجمله عبادات مقابله سنده

اجرتی تحریم بابنده ووقف منقولی ردّ ایتمشیدی
مشاهیر قضاتدن بلال زاده محمد افندی ابو السعود
افندی طرفندن برکلی محمد افندی رساله سنی رد
ایلیوب ذکر اولنان امورده مباحثه ومحاوره
وطرفینک مشاجره لری طبقات صدر تبه سینه
ایرمشیدی ابو السعود افندی مرحوم فتنه
احداثندن ابا و علماء متأخرینه اقتدا
ایلیوب خلافنه افتا ایتمکله بلال زاده فرصت
بولوب مرحومک احیا ناجاری اولان مدرسه سی
خالقه تعرف مضمونی اوزره تعیین وظهور
ایچون ریایه حمل ایدوب تفصیل تشنیع اوزره تشنیع
ایتمشدر. بو مقامه کلنجه شقایقده یلندن نقل
اولندی. بو تذکره فقیر ایدر برکلی محمد افندی
علوم شرعیه ده مدقق ومحقق کیسنه ایدی
بعض مشایخدن مسموع اولدیغی اوزره معفو الاید

لوی

منطقی اتقان اوزره تحصیل ایدوب شطر
عمرنی اکا صرف ایتمشیدی • لکن سائر حکمیات
مشربنه موافق اولمامغله تألیفلریندن
اعراض ایدوب عرف احوال ناسه وقوف ایچون
تواریخ دخی کورمیوب متشرع ومتقی اولمغله
ذکر اولنان خصوصلرده وصوفیلرک
رقص ودورنده ودراهم مضروبه‌نک
اختلالی اجلیچون معاملات ناس فسادنده
مقتضای مشربنی طریقت محمدیه نام کتابنده
یازوب عرف وعادت اعتبار ایتمیوب سیف
صارمه دیمشدرکه • وصیتیمسز یا موتر
اضافتیمسز وقف نقود ابطالی ایچون بویله
رساله‌در • زیرا لزومنده مفتی زمانه
ابو السعود رساله یازوب چوق یرنده •
سهو ایلمکله وجه ردینی بیان لازم کلدی

تاکه اکا واقف اولنلر اعتماد ایدوب ثواب
استرکن آثم اولمیه‌لر • وحکام اکه مغرور اولوب
احکامده التجا ایلمیه‌لر • زیرا اعتماده صالح دکلدر
ویوم تناده انلره عذر اولمز • زیرا اصول
وفروعه مخالف ومعقول ومنقوله مناقضدر
بن آنی ناس ایچون فتنه وهر قدرتی اولانه تغییری
واجب منکر کوردم • لکن ایلچم اکا کمسنه تصدی
ایلمیه یا جهلندن یا حلمدن اوتوری • پس
بکا قلم ایله ولسانیله خلقی بو منکردن نهی لازم
کلدی • تاکه کتمانه مترتب اولان کفت وانجا
حذر ایتمش اولام • ایمدی بو مقامده فاضل منور
کلامنی نقلدن مراد ابو السعود افندی کسنده بیر
قرشو طوروب نه مرتبه تجاهل ایلدی معلوم اولمقدر
لکن بو قدر نزاع وجدالدن صکره تکلیفی عرف
وعادته مخالف اولمغله اصلا مفید اولمیوب •

خلقله باشنه جقامدی صکره مرحومك شا
کردلری واتباعی اکثر کندی مسلکنه سلوك
ایتدیلر • بر قاج ماده ده افراط وتفریط اوزره
کتدیلر بحث حادی وعشرین سیواسی افندی
وقاضی زاده افندی بحثی در اولا شیخ عبد
المجید بن شیخ محرم بن محمد زیلی که سیواسی
افندی دیمکله معروف ایدی مشایخ خلوتیه دن
سیواسی شیخ شمس افندی خلیفه سی اولوب
استانبولده قالدی کنده وبر نسبتله مشهور
زاویه ده شیخ اولوب سلطان احمد خان جامع
جدیدی بنا ایلدکده وعظ بونلره ویرمش
ایدی • بیك قرق طقوز جماذی الاخرده
وفات ایتدی • سنی یتمشدن زیاده بر پیر
ایدی بعض ترکی رساله لری واردر •
وشیخی مخلصی ایله کلام منظوم دیر ایدی

وعظنده خوش الحان ایله سورهٔ فاتحه اوقیوب
مستمعینه صفابخش اولوردی • احباسی
بنجه کره کراماتن نقل ایدرلر • جمله دن بری
محمد آغا امامی کفه وی علی افندی ایدر بر کیجه
کوردم شیخ بکا فعل شنیع ایلدی ایرتسی مجلسنه
واردم امام افندی الم چکمه ساکه واقع اولان
باکه حضرت علی کرم الله وجهه ایله واقع اولدی
دیدی • اما قاضی زاده افندی بالکسره لی
طغانی مصطفی افندی نام بر قاضینك اوغلی
شیخ محمد افندی دیارنده برکلی محمد افندی
شاکردلرندن تحصیل مقدمات فنون ایتدکدن
صکره استانبوله کلوب طورسون زاده •
مدرس ایکن معید اولدقدنصکره اختیار
سمت مشیخت ایدوب برزمان ترجمان
تکیه سی شیخی عمر افندی خدمتنده تصفیهٔ

اشتغال اوزره ایکن سمت تصوف مشربنه
موافق کورنموب طریق نظره سلوک ایلدی
نیجه زمان مراد پاشا جامعنده درس دیوب
بوکلی زاده فضل الله افندی یرینه سلطان
سلیم واعظی اولدی • وخانه سی قربنده مسجدده
تدریس عامه مداوم اولوب وعظ ودرس
ایله اشتهار بولمشیدی • بیک قرق بش سالی
خلاللنده ایاصوفیه واعظی ایکن وفات ایلدی
سنی خمسین دن متجاوز • بر شیخ مشهور ایدی
بو ایکی شیخ زماننده بربرلریله ضد کامل اولوب
اختلاف مشرب حسبیله آرالرنده حرب جدل
قائم ایدی • یازد وغم مباحثک اکثرنده قاضی
زاده افندی بر طرفی طوتوب سیواسی افندی طرف
آخره ذاهب اولمشیدی • افراط وتفریط
مسلکنه کیدرلر • وایکی شیخک اتباعی •

نزاع وجدال ایدرلر ایدی نیجه ییللر بو منوال
اوزره ایکی شیخ آراسنده قیل وقال سوریلوب
بیهوده جدالدن ایکی قومک آراسنه عظیم
بغض وعداوت دوشدی اکثر شیخلر ایکی
فرقه اولوب بر طرفی طوتدیلر • ایچلرندن
عاقل اولان بو معنا تعصبدن ناشی بر قوری
غوغادر امت محمد دین قرنداشلری بونلر
سیواسی زاده دن براتمزوار • ونه قاضی زاده
دن جتمز واردر انلر ایکی نفر فاضل شیخ ایدی
بربرینه مخالفتله اشتهار بولوب پادشاه
معلومی اولدیلر • بو بهانه ایله مصلحت کوروب
دنیاده کام آلدیلر حماقت ایدوب بز انلرك
دعواسین سوروب کیتمک آیرو دکلیدر
بونده بزه ضرردن غیری نسنه حاصل
اولماز • اما حماقت اربابی اصرار ایدوب

ایکی طرفدن انلر کبی اشتهار امیدی ایله دخی
بعض دعوالره یاپشدیلر کرسیلرده بری
برلرینه طعنه طاشی اتارقلسایله محاوره
سیف وسنان ایله محاربه یه مؤدی اولمغله
قریبا اویلجه طرف سلطنتدن بعضیلرین
نفی ایله کوشمال اقتضا ایدوب تأدیب
لازم کلدی • سلطان اسلام مسلمین
بو مقوله ورع بارد وتعصب اصحابنی
کائنا من کان قهر وتأدیب ایلمک واجبات
لردندر • زیرا سلفده بو مقوله تعصب
جنکلردن چوق فسادلر اولمشدر • کرک
خلوتی وکرک قاضی زاده لو حماقت اربا
بنک صورت صلاحدن کوروندوکنه
وجود ویرلمیوب بر طرفک غلبه سی جائز
کورلمیه نظام عالم جمله خلق حدندن

تجاوز

تجاوز ایتمامکله متیسردر • رحم الله امرأ
عرف قدره ولم یتعد طوره • خاتمه تحدیث
نعمت وبرقاج وصیتده در • تحدیث
نعمت بودرکه بو رساله نک محرری مصطفی
بن عبد الله الشهیر بحاجی خلیفه که علما بیننده
کاتب چلبی دیمکله مشهوردر بلده قسطنطینیه ده
تولد ایدوب والدی عسکریدن اولمغله قانون
اوزره اول زمره یه بر محجوب طالع وکوکب
منسوباتی حکمی ایله اوقومق یازمق صنعتنه
میل ایلدی • اوتوز تاریخنده اناطولی محاسبه سی
قلمنده شاکرد اولوب اوتوز اوجده ترجان
سفرینه کتدی اوتوز بشده بغداد سفرین
سفرلیوب باش مقابله ده شاکرد اولدی
فن کتابت وحساب سیاقته متعلق مشکل
عقد ایتدکلری بدیهی مقابله سنده کورنور

ایدی اوتوز آلتی اوتوز یدیده ارض روم
محاصره سنده بولنوب اوتوز سکزده عسکر
اسلام ایله اسلامبوله سابق الذکر قاضی
زاده افندینک اشتهاری زماننده و المغله
بر کون سلطان محمد خان جامعنده وعظینه
اوغرادم مرحوم منتظم الکلام اولوب مؤثر
سوزلر سویلردی ایشیدن البته دکلر
ایدی اکثر سوزی خلقی علم شریف تحصیلنه
ترغیبه متعلق وجهلدن نجاته سعی ایچون
تحریض اولوب اول حین ده کویا که زمام
خاطری اله آلوب شغل و تحصیل سمتنه
جذب ایدوب کتوردی والد مرحومک
وصیتی دخی بو خصوص اولمغله اوکوندن بلا
مقدمات علوم عالیه یی تکرار تکرار اعاده به
شروع ایلیوب آز زماندن اعراب و ترکیب

ملکه سنه مالک اولدی و شیخ مزبورک
درس خاصنه واروب خسرو پاشا سفره
کیدنجه وعظ و درسنی دکلدی اوتوز
طقوزده همدان و بغداد سفرینی سفرلنوب
قرق برده کیرو استانبوله کلوب شیخ مزبور
درسنه ملازمت ایلدی مرحوم درسنده
تفسیر و احیاء علوم و شرح مواقف و درر
و طریقت اوقودردی اکثر درسی قشریجه
بسیط ایدی زیرا معقولات سمتی ایله آشنا
ایلمیوب تفسیرده اول فنلره متعلق محل کلدکده
قاضی بوراده فلسفه لک ایلمش کلام فلسفه
فلسفه دکرمیکه صراف کیتسین باش اکرمی دیو
منطقیلر اولورلیسه غم دکل بونک امثالی کبی
سوزلری المرء عدو لما جهل فحواسنجه ضرب
مثل ایدردی خلق عالم ایله برقاچ مسئله ده

کشاکش اولوب وافر کتب کورمش ایدی
اکثر کندی دعواسنه موافق مسائلی خاطرنشین
اکوب استحضار ایدردی ومجلسنده سویلردی
نعم الناصر الجواب الحاضر فحواسنجه خصمی الزام
باینده ماهر اولوب رقص ودور خصوصنده
اسکی دعوایی تجدید ایدوب جمهور خلوتیه
ومولویه ومقبره بجیلری کندویه دشمن
اولوب تخته دبنلوک ودُدُک چلنلوک
بتش طوقلی ده‌دم دیو هر وعظی طعن دن
خالی دکل ایدی اوته طرفدن سیواسی افندی
واسمعیل دده وسائرلری منکر اولیا
وطریق ملحد وزندیقدر دیو اطاله ایدرلر
ایدی بر زمان مسئله ابوین وترضیه
وتصلیه ورغایب وقدر نمازلرینه
نزاعی سوریلوب نیجه قیل وقال وبحث وجدال

مؤدی

مؤدی اولدی کندی ظریف وعارف کمسنه
اولمغله بو مقوله مسائل خلافیه‌یی بابنده
احمقان ایدوب خالف تعرف مفهومنجه
پادشاهلر معلومی اولمش وجمله‌یه تفوق
ایتمکله مصلحتن کورمس ایدی سابقا ارباب
حماقات بونی حجت قیاس ایدوب مذهب
تعصب دردنه دوشوب قور وغوغایه
مبتلا اولدیلر الی هذا الآن قاضی زاده‌لو
بین الناس بو خصوصلرده افراطله
مشهور ومذموم قوم اولدیغی محتاج بیان
دکلدر فقیر بوندن اقدم نیجه سنی اعتدال
سمتنده ارشاد ایلیوب اول قیددن
خلاص ایچون حالا بو مختصری قلمه کتوردم
بیک فرق اوچده وزیر اعظم محمد پاشا
سردار اولوب عسکر حلب قشلاغنده

کیتمکله حج شریف نیتنه تکرار سفره چقوب
حلب دن سفر حجاز میسر اولدی ادای
زیارتدن نصکره اوردوی همایون دیار
بکرده ایکن کلوب اول قیشی شهرده بعض
علما ایله صحبت واستفاده یه اقبال اوزره
اولندی قرق درتده سلطان مرادخان
ایله روان سفرینه قرق بشده دونوب
درون صدقله نیت وبو وجهیله تصحیح
توجه وعزیمت اولندیکه • اون ییل قدر
زمان اوقات سفر وحرکتدن کچوب نیجه
جنکلر ووقعه لر کورلیوب حج وغزا مصلحتی
تمام اولدی • رجعنا من الجهاد الاصغر
الی الجهاد الاکبر • مضمونی اوزره من بعد
راه طلبده التزام تعب نفس نفسی توطین
وعلم شریف تحصیلنه بقیه عمر عزیزی

تعیین

تعیین ایدوب رزق مقدر اسباب علمه خرج
وصرف اولنمق مقرر قلندی وبو نیتله استا
کلورکن حلبده اقامت اثناسنده شهرک
صحافلرنک کتابلری کورلیوب الهام الهی
ایله اسامی کتب تحریرینه شروع اولندی •
آستانبوله کلوب علی طریق الارث بر مال
انتقال ایلدکده میراث مالی کتابه ویریلوب
حرص عظیم ایله اشتغاله شروع اولندی •
قرق التیده اول کتابلره مطالعه میسر اولوب
میل طبیعی حسبیله تواریخ طبقات ودقیقات
کتابلری تتبعی خوش کلوب قرق یدیده کورو
اقربادن بر مالدار تاجر وفات ایدوب مالندن
بر قاچ یوک اقچه انتقال ایدوب صدق
وعزیمت وخلوص طویت برکتیله فتح باب
وسهولت اسباب میسر اولوب مقدر

بنوله

الهى ايله تحصيل فنون سمتنى مستحز اولوب
ميل طبيعى بر آن انتظام امر معاش امدادينه تمكين
آز زمانده چوق مسافر ومنزل الندى مبلغ
ميرانك اوج يوك اقچه مقدارنى كتابه
ويروب باقيسى ايله تجديد منزل وتدبير
لوازم تأهل ايدوب فضله سنى سرمايهٔ
معاش ومدار اسباب انتعاش قيلوب
قرق سكزده سلطان مرادخان فتح بغداده
دوانه اولدقده عزيمت سابقه اوزره •
سفردن قطع نظر اولنوب شغل عذرى ايله
قالمش ايدى • اول زمان فضل واحاطه
ايله مشهور اعرج مصطفى افندى قضادن
فارغ اولوب طريق تدريسه هوس ايتمكله
درس ديمكه باشلامش ايدى تفسير بيضاوى
اولندن درسنى استماعه حاضر اولوب

معقولات

معقولات ومنقولاتده وسائر كوردكم
ودرسلرينه حاضر اولديغم علمادن زياده
كثرت معلومات واحاطه صاحبى اولوب
مرحومى استاد اتخاذ ايتدم • انلو فقيرى
سائر طلبه‌كبى كورميوب كمال توجه اوزره
ايدى • اراده انس والفت حاصل اولوب
نيجه ييللر استفاده وصحبت اولنمش
ايدى • قرق طقوزده اياصوفيه درس
عامى كورد عبدالله افندى مجلسنه مدا
ومت اولنوب التى ده سليمانيه درس
عامى كچى محمد افندى درسلرى استماع
اولندى عبدالله افندى علوم عقليه
ونقليه ده اهل ايدى محمد افندى عربيا
ياتده تدقيق وتحقيق صاحبى اولوب
معقولاته اوغرادقجه بزم بلدوكمز

بر دكل بيلور وار ايسه سوملسون ديو توقف
ايدردي. قاضي زاده كبي بلمديكني ذم ورد
ايتمزدي. بيك الليده همداني احمد حيدر شاكردي
ولي افندي كلوب منطق و معاني و بيان فني
اكمله مذاكره اولندي. الليبرده كتب تواريخدن
يازدوغي بوزالي دولت ملوكي فذلكه نام
بر فترده تلخيص اولنوب شيخ الاسلام
يحيى افندي بر نسخه سني طرف سلطنته ارسال
ايچون بياض ايلك ديو تقيد اولنمدي.
الليايكيده واعظ ولي افنديدن اتصال سند
مصلحتي ايچون نخبة والفيه درسنه شروع
اولنوب ايكي سنه ده اصول حديث فني تمام
كورلدي. مزبور دخي مصرده شيخ ابراهيم لقاني
دن اخذ ايتمشيدي. انلرك سندي ايله حضرت
رسول الله بو فقيرك سندي متصل اولور

بو اثناده شيخ زاده ايله تفسير قاضيدن مخرج
صدر الشريعه نك فرو كمالي طرزنده يازلمغه
باشلندي كونده بر صحيفه يازيلور ايدي.
الليا وچ الليدورتده دخي درسلره مداومت
و شغلله كچدي. اون سنه قدر زمان
كيجه وكوندز اشتغال ايدوب بجد كتب
كورمك و اكثر فنون تتبع ايتمك ميسر
اولدي. كاه بر كتابي كورمكده شوق و شوب
غروب شمسدن طلوعه دكين شمعه بنا ايدي
كلال و ملال كلمزدي. اون سنه بر قريب
زمانده طلبه كلوب استفاده ايدر اولديلر
اولا مقدمات فنون درسلريني اوقودلر
مرحوم يحيى افندي درس و بر مكر حاشيه
مطالعه ايدرميسكز در ايدي. فقير دخي
درس اوقودلو. لكن حاشيه التزامي نادر

اولور دير ايدم. زيرا داب فقير هر كتبه ترجاب
وحدتره دخول واحاطهٔ كليا تله ضبط
اصول ايتمش ايدي جزئيات ايله تقيد وجزئيه
سمتنه التفات تضييع اوقات اولمق اوزره
قرار ويرلمش ايدي. يك فن ايله قناعته
علو همت رضا ويرمدي. بيك اللي بشده
كوريد سفرلري ظهور ايدوب اول تقريب ايله
كرهٔ زمين ودريا وقره رسومنه سلفده
اولان ميل طبيعي حسبيله اقبال اولنوب مايلي
وجزئيلري كتب ورسائل بذر بالتمام كورلدي
بو اثناده سلوك اولنان طريق مقتضاسنجه
مقابله باشي خليفه سي ايله نزاع واقع اولوب
سلفده يكرمي سنه خدمتده خليفه لكه
نوبت اوله كلمشدر بحسب الطريق بزه نوبت
بو قميدر. دينلدكده قيد حيات دعواسنه

يا يشيجق في امان الله ديو عزلت سمتنه كيدلمش
ايدي. بو خصوص سمت تحصيله موافق دوشوب
شغل جانبي تأييد اولندي. اوچ سنه قدر زمان
عزلت وانزواده تحرير وافاده يه مشغول
اولوب بو زمانه كلنجه اعرج افندينك اصولدن
نصفنه دك شرح عضد وشرح اشكال
تأسيس وشرح جغميني وعروض اندلسي
اوقيوب زيج الغ بكدن دستور تقويم
استخراجني كوروب سابقا تفسير وتوضيح
واصفهاني وقاضي مير وآداب بحث وفناري
وشرح تهذيب وشمسيه درسلريني
استماع ايتمشيدم. اول اراالقلرده طالبلره
صرف مقدماتني ومنطقده فناري و
شرح شمسيه وجامي ومختصر وفرايض
وملتقى ودرر درسلريني اوقودوب

کمی امام ایتدی • قاضی میر و شرح مقاصد امور
عامه سنی اوقودیلر • بو آنناده مزاجه انحراف
کلوب اصلاح مزاج و علاج ایچون علم طبه اشتغال
اولندی اسباب روحانیه ایله مداوات ایچون
علم حروف و اسما کتابلری کوریلوب مزاجه اعتدال
کلدی • آلتی ایدی جدودن آقحصاری احمد رومی
اوغلی مولانا محمد قوابل عمردن ایدی فقیرخانه
قربنده ساکن اولوب • ریاضیات درسلرینه
مداومت ایلدی هندسه دن شرح اشکال
وحسابده علی قوشجی محمدیه سنی اوقیوب زیجدن
دستور تقویم استخراجی قاعده سنی کوردی
فننک مشکلاتنی نظرنده بدیهی درجه سنده
ایدی • طالب مزبور رجاسیله اول زمان
محمدیه نصفنه وارنجه بر شرح مخروج یازمش
ایدم فرط ذکاسی مهلک اولدوغی آنده وولد

فقیرده

فقیرده مشاهده اولنوب ایکیسی دخی وفات
ایتدیلر • شرح مزبور حالی اوزره قالوب بیاضه
ذهن توجه ایتمدی • مزبوردن صکره بش اون
طالب محمدیه درسنی اوقیوب شرحنی تکمیل رجا
ایتدیلر • استعدادلوی اول مرتبه اولمامغله
شوق و همته فتور کلدی • عزلت و انقطاع
زمانی انتهایه قریب اولوب سابقا یازیلان
فذلکه درسی مقامنده اولان تقویم
التواریخ و فارسی ایله ملمع و مجدول
بر طومار مرغوبده یازیلوب ایکی آیده اتمامه
ایریجک بیک الی سکز اواخرنده شیخ الاسلام
عبد الرحیم افندی و وزیر اعظم قوجه محمد
پاشایه کوندروب بونک چوق مرتبه یه
استحقاقنی وادر نهایتده دنیا خصوصنده
دون همتدر منصب و جاه ایستمز طریقنده

مصلحتی نه ایسه اصلا تردد اولنیوب کوریله
دیو تنبیه ایلمشیدی. زیرا مرحومک درسینه
حاضر اولوب بعض مصاحبت علمیه ایدوب
رساله ویرمشیدم تمام مرتبه قدرینی بیلوب
منصبنده کاهی دعوت و تواریخه متعلق
امورده مشورت ایدردی. تواریخه مراجعت
بابنده فقیر ایله اکتفا اتمشیدی. پاشای
مزبوره فقیرک طرفنده اولان اشفاق بذل
مال و خلافی انها ایله رد بابنده چوق سعیلر
اتمشلر ایدی. مخالفته قادر اولمیوب اختیار
اولان ایکنجی خلیفه لکه روس ویردی.
و علمک و توجهک برکتی ایله اثرک مالنه
غالب کلدی. چوق کچمیوب اول مجذوللر
برباد اولدیلر. کفاف و معاش بابنده مدار
اولمغله اکتفا اولنوب دخی زیاده نسنی.

طلب حکمته موافق اولماسغله فراغت و بومرتبه
ایله قناعت اولنکوردی. الی طقوزده
و آلتمشده علوم عربیه کتابلری مطالعه
اولنوب طلبه طب و حکمت و ریاضیات
درسلرینی اوقورلردی. نجومده سی فصل
و اسطرلابده بیت باب رساله لرین و
جمیعنی شرحی ایله قاضی زاده رومی درسنی
و فتحیه علی قوشجی درسنی دفعاتله اوقو
دیلر
آلتمش برده آلتمش ایکیده مسلم الوصول
الی طبقات الفحول نام طبقاتمزک اول جلدی
حرف بایه وارنجه بیاض اولندی. کتاب
مزبورده اولین و آخرین کبادی تواریخی
یازلمشدر. آلتمش اوچده محاضرات ماده
لرینی حروف اوزره ترتیب تحفة الاخبار
فی حکم الامثال و الاشعار حرف جیمه وارنجه

بیاض اولندی • و اسامی کتب بو زمانه کلنجه
کورلوب مطالعه اولنان تواریخ و •
طبقات کتابلرندن محللرینه نقلدن غیری
بشخصه الدن کچن کتابخانه‌لرک نیجه بیک
جلد کتابی و یکرمی سنه‌دن برو صحافلر و قتوب
کتوردیکی کتب جمله یرلرینه یازیلوب موضوعات
علوم کتابلرنده مسطور اولان اوچیوزدن
زیاده فن دخی حروف ترتیبی ایله محللرینه
قید اولنوب نصکره نیجه مباحث و مسائل
عربیه یازلدیکه • انوکله جمله علوم و کتبه
علم اجمالی حاصل اوله • کشف الظنون
عن اسامی الکتب و الفنون نامی قویوب
سابقا مسوده‌سین کورن علما بیاضین
رجا ایلدکلرینه بناءً حرف حایه وارنجه
جلد اول بیاض و علمای عصره عرض و تمشید اولنمشدی

پسنده و تحسین ایلدیلر • سابقا جغرافیاده
جهان‌نما نام بر کتاب جمعنه شروع اولنمش
ایدی • ممالک کفار کتب اسلامیه‌ده •
یازلمامغله فرنکی اطلس ماجور رسملری
اولنوب ترجمه‌سی ادا اولندی • سابقا فرانسز
راهبلرندن اسلامه کلان شیخ محمد اخلاصی
لاتین دلنده ماهر اولمغله اطلس منور برچوق
سنه‌ده ترجمه اولنوب اسمنه لوامع النور
دینلدی • بعده جهان‌نما بیاضه شروع اولندی
و فرنکی تاریخ دخی ترجمه اولنوب ملوک کفار
تاریخی و رونق سلطنت نام قسطنطنیه •
تاریخی و فذلکه‌نک مفصل سنه اوزره ترجمه‌سینی
جسته جسته یازلوب بهائی افندی شیخ الاسلام
ایکن اوچ مسئله غریبه استفتا اولنوب جواب
صادر اولمامغله بو رساله‌ده شرح اولندی

و دولتك نظامی خصوصنده دستور العمل
نام رساله یازلدی آلتمش دورتده و آلتمش
بشده قانون نامه و مفتیلر خطلرندن مسائل
عربیه‌یی و مفصل فتوالری نقل و جمعی متضمن
رجم الرجیم بالسین والجیم یازیلوب کتابخانه‌ده
بولنان اوجیوز جلد قدر مجموعه‌لری فهرسته
چکلدی دورت بیك قدر رساله فوایدینی
انتخاب مصلحتنه شروع اولندی و ایکی قطعه‌ده
بنجه مجموعه مثالی یازلدی و بر قطعه‌ده دخی
تواریخ و طبقات نوادری و لطائف نگارستان
غفاری کبی جمع اولنوب اختصار اوزره یازلدی
بیك آلتمش التیده دونما انکساری باعث
اولوب قپودانلرك دریا جنکلری و سفرلری
و بعض ترسانه و دریا احوالی تحفة الکبارده
یازیلوب بیك آلتمش یدی صفرنده بو رساله

تحریر اولندی بو زمانه کلنجه هفته‌ده بر ایکی
کون امر معاش خصوصیچون قلمه واریلوب
باقی اوقاتی مذاکره و مطالعه و تحریره صرف
ایلمك نعمتی متیسر اولدی امید در که بوندن
صکره بقیهٔ عمرمز بو حالله کچه مبشره
بو رساله‌یی تحریره شروع اثناسنده بیك
آلتمش یدی محرمنك یکرمی دوردنجی کیجه‌سی
لیلهٔ احدده حضرت فخر عالم صلی الله علیه
وسلم حضرتلرینی رؤیاده بو فقیر کوردم بر
صحراده ارباب غزا هیئتنده درمیان ایدوب
قلیج قوشانمشلر اعوان و انصار بعید بوده
ایدی حضور شریفلرنده طوروب بعض مسائل
عدم استفاده ایدوب افاده بیوردیلر ایدی
آنجق خاطر نشانم اولان اولدر که آنلر قائم
فقیر جلوس ایله قیام بیننده طوروب اثنای

استفاده ده رکبه لرینی تقبیل ایلیوب
یا رسول الله بو بنده کزه بر اسم تلقین
بیوروك مشغول اولایم دیجك بیوردیلرکه
یا پیغمبر اسمنه مشغول اول و بو سوزی
صوت اعلا ایله سویلدیلر. بر مرتبه که سامعه
انکله طولوب او یانجق اثری باقیدی بو زیاده
بنجه معنایه بشارت و ارشاد بیوردیلر.
والا اهل غزا هیئتنده دامن درمیان متقلد
سیف کوردکلری کفار خاکسار غلبه صورتن
کوستروب بعض اطه لره مستولی اولمغله
جهاد ایچون ندا کبی اشعار ایتدیلر. فقیر
دخی سلف غزواتنی تحریر اوزره اولمغله
تصور ضمیرده جایکیر اولمشیدی. پیغمبر
اسمنه اشتغال ایله امرك توجیه و تأویلی
بو که دستور عمل آخرنده تعمیه طریقیله

بر معنایه تنبیه اولنمشیدی. بو لفظده اکا
بشارت حاصل اولوب مطابق کلدی وضمننده
بر معنایه دخی صریحاً تنبیه بیورلدی. تنبیه
بو که سابقا بعض علوم شرعیه درسلری ایله
تقید اولنوردی اصول فقه و فروع اوقوب
بعض مشایخ تفسیر و حدیث مذاکره ایدردی
بو یقینلرده کلن طالبلر ریاضیات و معقولات
درسلری اوقیوب مشروعات قالمشیدی
اول درسلره دوام شغل مشربله انتحال وسیله
سیدر مقصوده وصول طریقنده بزمله توسل ایلمز
اسم الله طالبی ایسك اول مطلبه وصول
بزم توسطمز ایله اولور. زیرا سن ملی سن
پیغمبره توسل اشتغال ایله دیمکله تنبیه
بیوردیلر. زیرا او جمعه جناحین لازمدر
بر قنادله منزل النمز معقولات و مشروعات.

جناحین مثابه سنده کرکدر • بوندن صکره
مشروعات درسلری ایله تقییده عزیمت اولندی
الله تعالی موفق ایلیه • بوندن اقدم بو دفعه
دخی بیك آلتمش بر محرمنك دوردنجی کیجه سی
اربعا کیجه سنده تشریف متیسر اولمشیدی
مدت عمرده ایکی دفعه واقع اولدی • لله الحمد
والمنه بو مقامده تحدیث نعمت تمام اولدی
من بعد وصایا ذکرینه شروع ایدلم وصیت
اولی اولا پادشاه انام اید الله دولته الی یوم
القیام حضرتلرینه لایق وصیت بودر که •
فرایض وواجبات ادا ایده جك وعقاید
اسلامی بیله جك علم قدر علمله دین بابنده
اکتفا ایدوب کندیلرك علم حالی اولان خزینه
وعسکر ورعایا احوالی وقایعی بیلمکه سعی ایده لر
اجداد عظاملری کبی تواریخ کوروب بیلجن •

دولتل

دولتلر احوالنده قصه دن حصه الالر •
وعرف ناسه مطلع اولوب هر عصر مقتضاسنی
بیلجه ایسه لطف وقهر ایله دولت علیه قانون
قدیمنی اجرا ایده لر • سائر وکلاء دولت واعیان
سلطنت دخی بو بلده ولی نعمتلرینه امداد
ومعاونت وقادر اولدقلری مرتبه خیرخواهلقده
بذل همت ایده لر • واهل اسلامك اختلالنه
رضا ویرمیوب ارالرنده اولان نزاعی رفق
ولطفله رفع ایدوب احکام الهیه اجراسنده
وامر غزا وجهادده تهاون کوسترمیه لر •
وصیت ثانیه واعظ افندیلره لایق وصیت
بو مقامده وعظ ونصیحت آدابنده بر قاچ
بیان ضمننده بو وصیتی درج ایدرز • تاکه
استماع ایدنلر بیلوب آدابه رعایت ایدر •
واعظ دکلیه لر آداب اول بودر که وعظنده

در

شهر خلقنك عرفنه و عادتنه و اصطلاحنه
مخالف سوزلر اولمیه • زیرا باعث قیل و قال
واختلالدر ادب ثانی بودر که اهل اسلام
اراسنده اختلاف وار ایسه رفق وحسن
تعبیر ونصح دلپذیر ایله تألیف قلوب ونفرت
واعراضی دفعه متعلق وعظ اولنسه
بر جانبی طوتوب اوته طرفه عتاب آمیز
سوزلر ایله شماتت اولنمیه که عداوت
ازدیادنه سببدر ادب ثالث بودر که
عموم اوزره اوامره امتثال نواهیدن اجتناب
وفرایض وواجباته دایر ترغیب و وعد
ووعید ذکری ایله ترهیب بابنده نه افراط
ونه تفریط اقتضاسنه کوره حکیمانه
اوله خلق امن ویأسه دوشمیه لر بین الخوف
والرجا کیدنلر خوف جانبی غالب اولورسه

اولسون

اولسون ادب رابع بودر که زمان ومکان
مقتضاسی نه ایسه ادا اولنه فضائل ایام
وشهور وعمل یوم ولیلده وارد اولان اخبار
وآثار نقل وعوامه ترجمه وتعلیم اولنسه
موضوع حدیثدن غیری احادیث ضعیفه
نقلنده باس یوقدر • حقنده اخبار وآثار
وارد اولان نوافل وعباداته ترغیب اولنوب
عادته مبنی اولان نمازلر وعبادتلر ذکر
اولنمیه بلکه اول بابده کاغد قورلسه دخی
سکوت اولنه ادب خامس بودر که عوام فهمندن
خارج اولان مباحث دقیقه یاخود تصوف
اصطلاحنه مبنی جبروت لاهوت عالمندن
دم اورلمیوب اکثر مخاطبک حالی وشانی اولمیان
سوزلر سویلنمیه • بلکه واضح فهمی آسان نصیحتلر
وتمثیللر سویلنه • امام راغب اصفهانی ذریعه ده

ونشانیاتنده عوام ایچوندر خواص ایچون دکلدر
دیمشدر. کلّم الناس علی قدر عقولهم فحواسی
رعایتندن چقلمیه زیرا اکثر مستمعینده
فهمه لیاقت اولمامغله نفس ناطقه مجهولی جانبنه
اقبال ایتمیوب اعراض ایدر. انوک اعراضی روح
حیوانی نک داخله توجهنه سبب اولوب نوم
حادث اولور. اول اجلدندرکه اکثر خلق وعظ
وخطبه مجلسنده اویورلر. زیرا خطبه عربیدر
فهم ایتدوکی تقدیرجه معنایله چندان آشنالق
یوقدر مثنوی ای دریغا عرصهٔ افهام خلق
سخت تنک آمد ندارد خلق حلق ادب سادس
اولدرکه وعظده مناسب نوادر حکایات
ولطایف وابیات کاهی ایراد اولنسه اما
بشرط آن طعامده نمک مثالی اوله ادب سابع
بورساله ده یازیلن مباحثه وسائر جزئیات

امور

امور نقلنه تکثیر مستمعین واشتهار مصلحتی
ایچون طمع وهوس اولنمیه عموم اوزره حلال
وحرام وصلوة وصیامه متعلق وعقاید
اجمالنی اصول وارکان اسلامی تعلیمه متعلق
نافع سوزلر سویلینه. لطافت تقریر وحسن
تعبیر صاحبی اولان دیکلر وعظنده عالم یوغیسه
باری آداب وعظدن چقمغله خلقه الم ویرمیه
وصیت ثالثه سائر عوام مسلمینه لایق
وصیت درآنی دخی لازم اولان بودرکه
الله وپیغمبر حقدر دیرکن دیمکوه بو سوزوک
اوزرینه طورو بلش وقت نمازی قیلوب
رمضان اوروجین طوتر غنی ایسه زکوة ویره
حجه واره یلان سویلمیه کمسه نک عرضنه
ومالنه تعرض ایلمیه. طوغریلق اوزره اوله
بونلردن غیری کندی معاش وکار کسبنی ایسه

آنی کوره هو واعظ دیکلرسه هفته ده بر جمعه
کونی کفایت ایدر. اکلدوغی مرتبه قناعت
ایدوب فلان واعظ بوکون شویله دیدی
فلان مسئله شویله ایمش بویله ایمش دیو
اوزرینه لازم اولمیان سوزلر سویلمیه
و جاهل ایکن علم بحثین ایلمیه **وصیت رابع**
بو فقیردن استفاده ایدن طالبلره خصوصا
سائر طلبه یه عموما لایق اولان وصیتدر
بو مقامده فقیر فاضل محقق قاضی میر حام
کبی تمام آخرنده یازدوغی وصیت کبی توصیه
ایدوب دیرم که. اولا قوابلدن اولان ذات
تحصیل مقدمات ایتدکدن صکره عقاید
اسلامیه یی کوره مسائل شتی ضبط ایلیه
بعده فنلره قانونی اوزره شغل ایلیوب
هر کتبه وحدت جانبندن باشلیه.

و بر فنی اتفاق اوزره تمام ایمدین فن آخره
انتقال ایلمیه. و کندی کبی معاشی سمتی ندر
اکا موافق فنلری تحصیل تمام اولمدین بعض
مناصب و وظایف علمیه یه هوس ایلمیه
زیرا قضا و فتوی و وعظ و امامت و خطابت
و کتابت قانون اوزره شغله مانعدر
انلر وظیفه سنده اشتغال بر فنک جزئیاتی
ایله اشتغالدر. اولکداخی قانون و ترتیب
اوزره دکل مدعی و مستفتینک مرادی
اوزره. اول اجلدن فاضل دوم بورسوی
ولی خواجه زاده مرحوم سید شریف بالواسطه
استادمدر جمله تحصیلم انلرک آثارندندر
طریق نظرده سید سعد الدین تألیفلرندن
غیری بر کتابه استفاده قصد ایله تقیدم
بندخی سید رتبه سنه واصل اولوردم

اگر بر قاچ شئ مانع اولمیدی • اوّلا انلر
صحیح المزاج ایدی بن علیلم و انلر عمرینک •
اوّلندن آخرینه دک درس و تحریر ایله قانون
اوزره شغل ایلدیلر • بنم زمان شغلمه مناصب
اجنبیه تداخل ایلدی یعنی قضا و فتوایه مبتلا
اولوب شغلدن قالدم دیدکلری شقایق
حاشیه سنده مسطوردر • ایمدی طالب
صادق صحیحه تحصیل مراد ایدرسه او قضالره
او غرامیه امر معانی سنی بر عنبری طریقیدن
تدارک ایره عقاید اهل سنتی ضبط ایلیوب
کتاب و سنت و اجماع امت حضلنه کیره
قرآن و حدیثی و فقها و اولیا کلامنی
میزان اتخاذ ایلیه • بعده حکما کتابلرینی
و متکلمین سوزلرینی و صوفیون کلامنی
تتبع ایدوب خذ ما صفا دع ما کدر •

نحو اسنجه

نحو اسنجه هر برندن فکر و نظر صحیح ایله
مفید اولانی قبول ایدوب مستفید اوله
هیچ برینی رد و انکار ایلیوب تعصب دردینه
دوشمیه • نتکه مقدمه ده تنبیه اولندی
و بو مقامده دخی کلام بو نکته انجامه •
ایروب رساله تمام اولدی •
حق سبحانه و تعالی حضرتلری •
جمله مزه حسن خاتمه میسّر ایلیه
و طریق برهان و رضایی
رحماندن آرمینه
بمنه و کرمه
م

عالی

تراش ایت خطکی جانا سرکش کلکلی دیوان
قرلسه غم دکل عشکی هان سرری دارای صاغ اولسون کلستانه

بو بیتی و بوانی بیر فقیر آزاده اوقدی

برادر عزیزم قاسم علی چلبی مرحوم ... قسطنطنیه ده ... جامع ... محمد خان ... سنه ...

بس کهنه تسند تاریخ وینکیدی فتح ملک اکرنوش

سنه ١٢٨٢